

UKRAINIAN **TRIDENT** BI-MONTHLY

Орган Української Національно-Державної Думки

Ч. 24.

diasporiana.org.ua

ЧЕРВЕНЬ — ЛИПЕНЬ

1963

Гр. МАСЛЮК, Австралія

Десталінізація і письменство в ССР

На літературній арені Сов. Союзу минулий 1962 рік був досить таки бурхливим роком, ба навіть „урожайним”.

З'явилось досить творів, що переступили межі дозволеного соцреалізму. Хоч і не сказали всього, що хотіли, проте все ж таки подалися значно вперед, наближаючись до правди. Серед таких творів особливого розголосу й успіху зазнала повість А. Солженицина «Один день Івана Денисовича». Повість ця чомусь одразу привернула увагу цілого світу. Неймовірна сенсація! Вона перевидається майже всіма мовами Заходу Європи. Творів про советські концтабори було багато й раніше, не брає їх і тепер, і написані деякі з них значно сильніше. Взяти хоч би відомий твір Марголіна «Подорож в країну Зе-Ка», написаний таки просто з „документальною безпощадністю”. Але Захід обходив ці твори мовчанкою, ігнорував їх, а як щось і писалось, то більше ніби з обов'язку, нехотячи. Бо все це писалось і видавалось „тут”, а тепер твір появився „звідтам” і — головне — „вільно”, тоді як до тепер такого „дива” це не бувало!

Щоб хоч трохи збегнути цю „аномалію”, спробуємо насвітлити тло і ґрунт, на якому з'явилається і набрала такого розголосу ця літературна, — не така вже й сильна, — річ, щоб не сказати гостріше. Українська преса також привернула увагу до цього твору, даючи переклади та ріжні дописи, коментарі, рецензії. Не думаємо, що сталося це лише тому, що в повісті, як зазначив один із дописувачів, „тепло” виведені деякі персонажі української національності (із Західної України), та що ті персонажі в оригіналі повісті навіть говорять свою (українською) мовою.

Треба пам'ятати, що в Сов. Союзі **нічого** не робиться без пляну, і що ніякий плян не переводиться в життя без апробати влади, що сидить десь там на „кремлівському олімпі” у червонім граді Москви. Звідти даються директиви, там виробляються й ріжного роду „генеральні лінії” для цілого Сов. Союзу з його союзними та автономними республіками та ріжними автономними областями й національними округами. Тим могутнім володарем одної шостої земної кулі є ЦК КПСС. А повість «Один день Івана Денисовича» якраз і вийшла за спеціальним дозволом самого отого ЦК.

Цей факт привернув нашу увагу та спонукав завдати собі труду, щоб дещо насвітлити події та виявити причини і позалаштункову груй боротьбу, що відбувалась та ще й зараз триває в питанні політичного курсу КПСС у ділянці т. зв. десталінізації. А ця повість саме є причасна до такого курсу. Насамперед, майже з певністю, можна сказати, що цей твір в першу чергу було призначено, — вірніше розраховано, — для закордону: для чужинців. Бо не дивлячись на те, що в Советах повість була розкуплена з рекордовою швидкістю, — мови про друге видання досі щось не чути. Натомість „закордонами”, заходами комуністів приховано, а іноді й цілком відкрито, а подекуди й без них, цей твір майже одночасно переведається на мовах: італійській, французькій, англійській і німецькій. В цій останній аж у **трьох** видавництвах одразу! В українській мові цю повість, дещо скорочено, надруковано в першому й другому числах журналу «Сучасність» за 1963 рік. Вперше ця повість була вміщена в журналі «Новий мир» за листопад 1962 р., редактором якого був Олександр Гайдай.

дактором якого є поет А. Твардовський,*) який замість передмови сам написав до неї цілу хвалебну кантату. Це той самий А. Твардовський, що на конгресі Європейського союзу письменників змушений був давати відповіді на запити - обвинувачення, що іх ставили італійські письменники - комуністи. Один із союзьких делегатів на тому конгресі, письменник В. Некрасов, який і передав перебіг того конгресу, признається, що від ста тисяч „чому”, що іх ставили союзьким письменникам на конгресі, у нього, Некрасова, голова йшла обертом, і що на деякі „чому” трудно було знайти відповідь.

А говорили італійські комуністи союзьким письменникам так: «Рішення двох з'їздів партії (XX і XXII) абсолютно правильні. Культ особи мусить бути розкритий, і ви це зробили з належною вам сміливістю. але треба розуміти й нас. Ми живемо в умовах інших. Ми в капіталістичному світі, а тут діють свої закони. Ви і ваше покоління взагалі знаєте ці закони лише по книжках, а ми стикаємося з ними на кожному кроці, кожної хвилини. Рядовий італієць постійно знаходиться під діянням двох взаємопротилежних ідеологій. І от італієць — робітник, урядовець, селянин, — повинен вибирати. А для того, щоб вибирати, він повинен знати, що є країце. Він може купити яку хоче газету. Він читає її. В одній він читає, що в СССР все погане, а в другій, — що все добре. Так і ми до деякого часу писали, що все добре. Потім виявилось, що далеко не все... Ми писали, що Сталін великий, мудрий, непогрішний, — нам багато вірили. Тепер ми вже не пишемо про непогрішність, а більше пишемо про його гріхи, а нам задають питання: «а чим ви раніш думали?» Зрозумійте: мільйони наших людей тягнуться до вас. Для них ви перша в світі країна, де при владі робітничого класа. А тому вони хотять знати про все всю правду, що гарне, а що погане: і що переважає вам. Ми всі радіємо побідами Гагаріна, Тітова, але рядовий італієць, що побував у Союзі (а таких тепер стає все більше й більше), обов'язково задає запит: «А чому ж вони, запустивши сателіта довкруги Місяця, все ж нікак не можуть позбутися черг біля крамниць?» — і багато інших запитів. І це не є якісь запити беззмісновні, це запити життєві. і ми мусимо на них давати відповіді. Але в першу чергу — ви. А ви часто з відповідями тягнете, відбігаєте вбік. А тим часом відповідь — правдиву чи не правдиву — дає ворог, і до нього прислухаються.

*) Недавно в пресі промайнула замітка, що поета Твардовського змущено уступити з посади редактора журналу «Новий мир».

Ви ж цього всього й не враховуєте...» Італійський письменник - комуніст Пазоліні просто сказав, що «вони ждуть від союзьких письменників твору справду трагічного, гіркого, навіть жорстокого, якщо цього потрібно...»

І ось, можливо, як відповіді і з'явився твір «Один день Івана Денисовича», в якому замість трагічного і жорстокого подана дешевенька сантиментальна історійка безхребетного героя-в'язня, завжди покірного перед владою, досить при тому здібного десь щось „хапнути”, „організувати”, і в додаток етично-аморального, що не вагається, коли треба, то ще й штовхнути вже й без того падаючого з ніг „доходягу”.

Правда, треба признати авторові його вміння вдало користуватися способом сценічного наслідження, при якому світло направляється туди, де вигідно щось показати, і затемнювати все те, що треба сковати. Цим способом він зумів свого героя показати в досить вигідному насліджені, і то навіть в такій мірі, що дехто із критиків хоче вбачати в ньому навіть дійсну руську людину, трохи чи не Платона Каракаєва. Але в самій повісті не показано ні безкомпромісового засудження цілої системи, ні системи ув'язнення. Лише трошечки розкривається деякі її сторінки. Досить обережно зроблено натяк на неоправданий вирок суду, та дещо зачеплено „не важне харчування”.

І от такому „шедеврові”, волею ЦК партії, призначено стати „останнім днем” літератури про сталінський терор; про масові ліквідації; про невимовні страждання союзького народу. Та ж таку повість, зробивши лише незначні купюри, деякі пропуски та додавши зставку про „геніяльного отця народів”, можна було б видати й при самому Сталінові! Хіба ж мало і при ньому знаходили способів відобразити концтабори і поправчі лагеря! Навіть були можливості вихвалюти виховавчі методи партії, що ними із безпризорних урків виховувались герої будівництва Біломорканалу, або їх „перековку” на інших подібних будовах та спорудах.

Випускаючи в світ цей твір, ЦК партії хоче ним показати і свій сучасний лібералізм, і засудження кривавої епохи сталінізму. Вживаючи досить хитрого способу брехати правдою, цим твором намагаються зробити і акт обвинувачення з одночасним виправданням для себе. Але чи дійсно партія на чолі з М. Хрущовим хоче і може цілковито засудити той свій період власної історії? Потягнення і заходи, що їх зроблено майже через місяць часу після видрукування повісті, говорять протилежне. Дуже скоро, майже на гвалт, партії, устами свого ідеологічного керівника Ільїчова, необхідно бу-

ло давати роз'яснення та наставлення, послуго-
вуючись, для більшої авторитетності, промо-
вами „самого” М. Хрущова. Майже через мі-
сяць після того, як повість вийшла з друку, 14 грудня 1962 р., відбулася зустріч керівника
ідеологічної комісії ЦК партії Ільїчова на зіб-
ранні молодих письменників, художників, композиторів та працівників кіно й театру. Після
виступу на цьому зібрannі Ільїчова, присутнім
стало ясним, що видрукування повісті А. Сол-
женіцина, — це остання поступка партії, за-
ключний акорд не дуже приємної для партійно-
го вуха музики про концтабори. Із опубліко-
ваного в пресі виступу, що появився аж через
два тижні (отже, після певної обробки), вид-
но, про що партії ходить і що її болить. «На-
ша партія — говорив Ільїчов — підтримувала
і підтимує правдиві твори самого найгострішо-
го критичного змісту, якщо вони написані з
конструктивної позиції та просякнуті ідеалами
нашого суспільства. У нас з'явилася прекрасна
поема А. Твардовського «За далью — даль»,
гострі вірші поетів (очевидно натяк на анти-
сталінські вірші Євтушенка), визвані до життя
боротьбою партії проти культу особи. зий-
шло дещо прозових творів, в котрих з позиції
партії критикуються поважні недоліки та по-
милки, що сталися в житті нашого суспільства.
А повість «Один день Івана Денисовича»! В
ній, як відомо, мова про гіркі справи, але такі
твори **виховують повагу до трудівників**, і партія
їх підтримує...» Насвітлюючи далі питання,
поз'язане з культом особи, Ільїчов уже покли-
кався на промсву М. Хрущова, в якій той яс-
но попереджував, що з теми зловживання вла-
дою та надувань в період культу особи не
треба робити сенсацій. «Питання про концта-
бори — тема досить гостра. Хто найменше по-
чуває відповідальності за наше сьогодні, той з
особливою жадобою накидається на неї. Хі-
ба не ясно, що безвідповідальне відношення до
такої теми може принести не користь, а шко-
ду! Перекрутити глузд боротьби партії проти
наслідків культу особи! Хіба ж можна, напри-
клад, допустити, щоб таборова тематика виті-
снила показ других, інших сторін нашого ми-
нулого і сучасного життя. Не можна зубожува-
ти життя совєтського народу, його історію, йо-
го великі досягнення та прекрасні стремління...»

Стже, ясно, про що можна і треба писати,
а про що не можна і не треба.

А далі Ільїчов уже просто, в формі нака-
зу, висловлюється про що взагалі забороня-
ється писати. «Деякі діячі літератури і мис-
тецтва, — говорив він, — просто надихані при-
страсню порпатись на задзірках, а зовсім не
хочуть бачити, що робиться у нас на головних,
генеральних магістралях нашого розвитку...»

Негайно на підтримку Ільїчову виступила
й партійна преса: «Правда», «Октябрь». Перша,
позчаючи, писала: «Кожна така зустріч (мова
про зустріч 14. XII. 1962) показує, яка велика
і постійна турбота партії про те, щоб літера-
тура і мистецтво служили завжди народові, бу-
ли невід'ємні від його життя, від його твор-
чої діяльності, та якнайбільше відповідали на
духові потреби будівництва нового світу.. В
наші часи самі найдорожчі ідеали життя, —
це великі ідеали комунізму. Це вони і визна-
чають ідейний напрямок, ідейний патос твор-
чости, його наглишу партійність...» «Октябрь»
писав уже більш агресивно: «Не можна бути
терпеливим, коли часом бештають передові тра-
диції нашого мистецтва, всі принципи партій-
ності і народності (?!) — очевидно в розумін-
ні партії це totожне, — Г. М.), коли бушують
і словоблудять анархізуючі елементи...»

Щоб більше й глибше зrozуміти всю сло-
весну еквілібристику, треба згадати ще одну
подію. Саме в той час, як з'явилася повість А.
Солженіцина, в Москві відбувалася виставка
модерністів Московського відділу спілки ху-
дожників. На цю виставку з великим почотом,
в асисті членів уряду й партії, завітав і сам М.
Хрущов. А „завітав” його на цю виставку в
досить хитрий спосіб, спеціально, щоб показати
до чого вже дійшло в ділянці „соціалістич-
ної” культури, сам тов. Козлов. І тут, поба-
чивши той „маразм”, до якого дійшли модер-
ністи, Хрущов виголосив свою нову, двогодин-
ну промозу перед 600 присутніми письменни-
ками, молярами та ріжного роду діячами мис-
тецтва і культури, намагаючись їм „вставити
свій розум”. Результат вийшов несподіваний.
Деякі присутні, а серед них і „престарілий”
Ілля Еренбург, досить члено, але почали від-
гризатися, а часом декотрі переходили і в на-
ступ. Не призвичаєний до такого прийому, М.
Хрущов просто оскаженив і грубо, з погроюю
випалив: «горбатих вправити могила!» На це
піднявся поет Євтушенко і сказав: «Микита Сер-
гієвич, минули ті часи, коли могила служила
способом до відправлення!» Заля на мить за-
верла, а потім вибухла громовими оплесками.
Після цього інциденту Євтушенка, Шестаковича
та ще декого було викликано до відповідних
установ, де з ними довго й вперто говорили
на самоті. В результаті всі визвані „покаяли-
ся”.

Та скоро після цього до ЦК партії був на-
дісланий лист, в якому письменники та діячі
мистецтва просили про дозвіл, щоб у мистец-
тві могли існувати ріжні ідейні напрямки. Цей
лист змусив Хрущова знову особисто виступи-
ти на новій зустрічі партії з письменниками та
діячами мистецтва, що відбулася 7 - 8 березня

б. р. Коротко, сенс цілої промови Хрущова зводився до висновку: або ми вас, або ви нас... Про самий лист Хрущов, між ін., сказав: «Як перший крок, було нанесено удар по наших революційних завойованнях в ділянці соціалістичного мистецтва. Логіка боротьби напевно на цьому би не скінчилася. Не є виключено, що ці люди, набравшись сили, зробили б спробу виступити проти революційних завойовань...» А потім ще додав: «В політиці жартів не буває. Хто проповідує ідею мирного співжиття в ідеології, той об'єктивно сповзає на позиції антикомунізму...» Здається, що після таких заяв тактика маневру компартії мусить закінчитися й перейти знову до попередньої партійної лінії, в якій було визначено, що єдиною формою літературної творчості для партії може бути лише „соціалістичний реалізм”. На спробі десталінізації партія побачила, на яку слизьку стежку вона ступила. І серед ЦК партії вже помітний переляк, щоб бува, під виглядом критики насліддя культу особи, не сталося так, що, почавши вдаряти по совєтському суспільству, його ідеології, не вдалось завалити її цілії будови комунізму, змарнувати зусилля до ство-

рення його величного мистецтва; навіть може статися гірше — розгубиться й те, що з такими зусиллями було вже придбане раніше.

Отже, десталінізація, принаймні в літературі й мистецтві дійшла до межі, коли вже для партії стає не то що не вигідно, а просто небезпечно. І тим межевим пунктом, здається, й стала ялова повість А. Солженицина: «Один день Івана Денисовича», — твір, який, за відразом ЦК партії, **виховує повагу до трудової людини**.

Дійсно, треба мати цілком аморально зіпсуте думання, щоб ставити в одну площину працю вільного трудівника на свободі, і працю примусову в концтаборі. Хоч воно, мабуть, і правдиво, що, завдяки мудрому керівництву панів із ЦК партії, праця в ССР, як на свободі, так і в концтаборах, нічим і не відріжняється!

Джерела:

- «Сучасність» чч. 1 і 2 за 1963 рік.
«Вільна думка» ч. 12 за 1963 рік.
«Единение» чч. 4, 13 і 16 за 1963 р.
«Наше общее дело» ч. 3 за 1963 рік.

Василь КОСАРЕНКО-КОСАРЕВИЧ

Чиє володіння, того релігія та нація

Це провідне гасло з часів Римської Імперії не переставало бути провідною зіркою для політиків і їх істориків у всіх пізніших імперіях із європейськими центрами. Не тільки в таких імперіях, що постали на колоніяльних просторах колишньої Римської, як напр. гало-франконська Карла Великого, що засвоїла собі навіть назву „Римська Імперія” з пізнішим додатком „Німецької Нації”, Еспанська, Британська і Французька. Але й Московська-Російська-Советська, що постала на кольоніяльних і матеріних просторах колишніх імперій Русинів, Татарів і решти Монголів. Адже й Москалі засвіли собі не тільки назву колишньої імперської Руси, в грецькій версії „Россія”, але й ідею „Третього Риму”, замінивши в легенді про „Білого Клобука”, плеканій в Новгороді та здобутій разом із Новгородом, Київ-Новгород, своєю власною Москвою.

Ріжниця між європейськими імперіями з пануючими в них арійськими народами Римлян, Англійців, Німців, Французи чи Еспанців з одного боку, а евразійською імперією туранських Москалів з другого боку, коротко між Європою а Московією-Росією-ССР, полягає у чому: На тлі спільніх расово-арійських корнів, що сягали аж до своєї спільноти колиски на землях автохтонних українських пращурів,

отже й в лоні так обумовленої європейської культури, пронизаної християнством, життєвий розвиток людей і народів йшов у напрямі до росту прав людини та рівновартості народів, до ставлення вартості людини на вершок скелі цінностей, а водночас і до очеловічення держави, чи пак її гуманізації і демократизації. Зате Москалі є специфічним народнім новотвором, зродженим на субстраті неслов'янських автохтонів східно-європейської півночі в часі їх кольоніяльної приналежності до Руси Русинів із Києвом як столицею на матеріному південні Сходу Європи. Однаке культурний русифікаційний вплив Русинів і їх Руси зберігся тільки в мові, християнській вірі, а тому й в прикметниковій назві для того кольоніяльного народного новотвору „русский, -ая, -ое, russkie”. Всі інші впливові зародки були витиснуті та знівеченні пізнішими і безпереривно триваючими впливами наступних кольоніяльних панів-Монголів. Порівняльно коротке співжиття предків Москалів із предками Українців не могло успішно конкурувати з 725 безперервними співжиттями із Монголами, пануючими і опанованими. Спільно-расовий та кохівничий спосіб життя, де тільки ціле стадо худоби мало вартість, а не одинока його худобина, а таке то відношення переносилося на

орду людей, як такої ж власності володаря, розвивався в напрямі до устаднення, оборудування чи пак до удержання людини, до її націоналізації. Вартість поодинокого члена орди чи держави як і поодинокі худобини в стаді опинилася і залишилась в самому низу скалі цінностей моральних і матеріальних.

Такому розвиткові під пануючими Москвалими і їх автократично - деспотичними володарями потурає ще й їх месіяністичне уроєння не тільки бути „вибраним” і „боголюбим”, тепер лєнін-любим, народом, але й „покликаним” до „відгнілювання” немоскальських і тому „гнилих”, а тепер до „відкапіталізування” тих самих немоскальських народів і тому „капіталістичних”. У висліді такого уроєння неперевершена зарозумільність, нахабність і нетолерантія Москалів супроти інших, не-Москалів. Ось чому церковні і національні інквізії в Європі належать до історичної минувшини. зате в Москвії-Росії-ССР всебічна інквізіція щораз більше ступенується. Особливо в сучасному атеїстичному совєтському періоді не тільки на політичному, але й на церковно-православно-християнському” секторі.

Пригадка таких фактів необхідна, щоб правильно розуміти не тільки зловіще ризико ватиканської політики супроти православної Церкви Москалів, яка завжди була нарівні з наукою тільки інструментом політики уряду, і такою залишилась навіть після того, як цей уряд маску російсько - словянського християнства замінив маскою совєтсько - комуністичного атеїзму, але й неменшу загрозу в настанові найвищих достойників православної москальської Церкви на вільній скитальніні. як напр. велика дотична стаття архиєпископа Іоанна в Сан Франціско, уприлюднена в „НОВОМУ РУССКОМУ СЛОВІ” з датою 28 квітня цр. під наголовком „Римські діянія і православні надежди”.

Читаємо там напр. ось що: „Рим збудував світську церковну державу. І всі види тоталітаризму сучасних державних ідеольгій, по суті, являються „кривим дзеркалом”, „секулярною відбиткою” авторитарної ідеократичної державності Ватикану. Спільна риса всякої тоталітарності: „страх нарушити лінію”, не попасті в „директиву подавану зверху” — такі признаки характеристичні і для совєтського і для духовного варіанта тоталітарності”. Значить, і за все те, що діється в політичному і церковному тоталітаризмі пануючих у ССР — а раніше в Росії і Москвії, тільки не в справжній Русі — Москалів, виноватий європейський католицький Рим. а не азія́тсько-православна Москва. Дарма, що Москаль Тютчев проголосив, що „Росія і Європа основані на так протибіжних принципах і ними кермуються, що на довшу мету жит-

тя однієї видається можливим тільки коштом життя другої”. А науково доказав це інший Москаль, Данілевський, в своїй праці „Росія і Європа”.

„В Ватикані затирається границя між державою і Церквою. І якраз в тому найбільша ріжниця між православною і римською еклезіольгією” — пише Іоанн, замовчуши наявний факт, що в Європі розвиток пішов по лінії окремішності Церкви і держави, а в Євразії. опанованій Москвалими, православна москальська Церква завжди була служницею держави — від Золотої Орди починаючи, а від Петра I-го навіть без ніякого протесту вstromила свою голову в ярмо цезаропапізму, відколи то світський цар був одночасно теж головою Церкви. Отже твердження архиєпископа Іоанна, мовляв „Православіє не згідне з теорією „двох мечів” — є свідомою неправдою, так дуже типічною для кожного Москала-месіяніста.

„Раніше чи пізніше, Римській Церкві треба ввійти в повноту свого давнього католицького дихання”, радить Москаль Іоанн, який вважає свою москальську православну Церкву зберігательницею оцього давнього спільногого „католицького дихання”. І він продовжує: „Іншого шляху для Риму немає. Його шлях — тільки до свого власного Православя, до духа святих — і нами словословних”. Як шило з мішка вилазить традиційна духовість і тактика державно-церковної політики Москалів: заключати договори з не-Москаліями тільки на своїх умовах, або як завжди зі затією, першим рівноправним договором започатковувати поневолення свого немоскальського партнера.

А на такому то тлі, декларація фразольгічна православного архиєпископа зі Сан Франціско „Є ріжниці між нами і Римською Церквою. Все ж таки католики — наші брати”, заповідає такий самий розвиток „брادرства” між Москвалими як „Великоросами” і Українцями як „Малоросами” також і між москальською православною і римо-католицькою Церквами. Українська козацька рада під проводом Хмельницького теж повірила в „православне братерство” з чужородними Москаліями і їх царем, тай заключила Переяславську угоду з останнім у зміслі персональної унії, з більшими привileями власно-одержавності України як напр. Угорщини в унії з габсбургськими цісарями. А чи не знайомі церковні політики і дорадники у Ватикані з ідеєю „фікс”, леліяною від часу Фльорентійської Унії, щоб об'єднати католицьку Церкву з православною? Колись через Русинів, а тепер через Москалів, що іх імперсько-колоњіальна потуга імпонує і вабить до „росіяно- або совєтофільства” в теорії, а москальофільства на практиці. Під впливом Москалів, які навмисне перейшли

на католицизм і стали Єзуїтами, деякі навіть не-москальські Єзуїти висловлюють погляд, що українська католицька Церква стоїть на перешкоді до обєднання з москальською православною. Берестейська унія, що її Ватикануважав величним „плюсом” на шляху до обєднання, перемінився тепер на великий „мінус”. Голос чи порада одинокого Єзуїта-Москаля в Ватикані має більше ваги як голос усіх католицько-українських митрополитів і єпископів разом узятих.

Свідоюмо неправдою є не тільки розминається з правдою в слові чи письмі. Нею є також замовчування дотичної правди в слові і письмі. Православний Архиєпископ Москаль, вважав доцільним згадати і середньовічну католицьку інквізицію та сучасне „мучеництво багатьох тисяч православних людей і священиків в Хорвації, які не захотіли приняти „римську віру”. Але він ні одним словом ані не заінтує про „багатьох мілійонів” католицьких Українців і не-Українців та не-Москалів які не захотіли приняти „православну віру москальську”, ба навіть мілійони „православних Українців”, що відновили свію Церкву з традиціями давної Руси, яка перша на Сході Європи офіційно приняла тоді ще спільне християнство; або що політична і церковно-православна інквізиція в Росії-ССР може похвалитися безпорівняльно більшим числом замордованих, геноцідно виголожених на смерть або засланих на смерть „єретиків” православя чи большевизму, як інквізиція цілого середньовіччя в усіх краях Європи разом узятих.

У масці християнства московсько-російський цар був „намісником Бога на землі”, а москаль-

ський народ піднесений Достоєвським до — „тіла Бога на землі”. У теперішній масці атеїзму генерал-секретар партії чи прем'єр ССР а водночас голова безбожницького руху в цілому світі повинен вважатися „намісником чорта на землі”. а москальський народ зі своєю православною чи безвірною Церквою „тілом чорта на землі”. Виринає на такому тлі питання: Як можливе є якесь чесне порозуміння або відношення між Папою як „намісником Христа на землі” з Хрушевим як „намісником чорта на землі”, або обєднання католицького християнства з православним і безбожним „тілом чорта на землі”? Тейму з атеїзмом, руху теїстичного в християнському виді і змісті, з рухом атеїстичним, який послугується навіть найкримінальнішими засобами та визнає тільки одиноку мораль: все є добре і бого- або леніно-любе, що корисне для москальства, а все є зло, що шкодить або могло б шкодити інтересам Москалів, їх імперії, їх реалізації свого месіянізму!?

Ось до чого може довести і доводить віра не-Москалів у правдивість росіяномітичних перетворень правди про історичну дійсність на Сході Європи з його народами взагалі, а обидвох найбільших, давнього народу Русинів-Українців на півдні. як нерозлучні частині античного культурного Середземноморського світу, і нозопосталого „Русских”-Москалів на півночі, яка ніколи не мала нічого спільного зі середземноморським і навіть чисто європейським світом безпосередньо, а тільки посередньо через Русинів-Українців.

А кому більше дивуватися: чужинцям чи своїм Українцям?

Михайло КУЧЕР

ГОЛОД В УКРАЇНІ І ВІЛЬНИЙ СВІТ

Тут ми спиняємося у деякому скороченні на відомостях про штучний голод в Україні та відношенні до нього вільного світу і його так званої вільної преси. Відомості беремо із статті Євгена Лайонса “The Press Conceals a Famine” („Преса приховала відомості про голод”) із книги Юліана Стайнберга “Verdict of Three Decades”.

На вступі своєї статті Лайонс дав таке мотто: „Зимою 1932-33 я жив у Харкові, столиці України. Це була катастрофальна зима, що прийшла після першої хвилі колективізації українського села... Враження від подорожі країною було таке, якби вас майже голого прогнали «сквозь строй».” (Автор мотта, що добре знає історію царської Росії, говорить тут про фізичну кару палицями у старій царській армії — М. К.). Залізничні станції були оточені

селянами, що просили хліба. Вони мали опуклі ноги та руки. Жінки підносили до вікон вагонів страшних на вигляд немовлят з головами, що безсило звисали вбік, або вниз. Ви бачили кінчини, тоненькі як патички, розпухлі животи... Під вікнами мого готелю без перстанку кожного дня носили померлих від голоду.” (“The Yogi and the Commissars’ A. Koestler”)

Замітка редактора. (Тут мається на увазі американського редактора, що видав уже здану книгу — М. К.).

Боротьба большевиків із селянством почалася з того моменту, коли вони прийшли до влади. В наслідок того, за часів воєнного комунізму прийшло до голоду. Широко розповсюджений спротив селянства і кронштадське повстання примусили партію застосувати НЕП (Но ву економічну політику).

Боротьба Сталіна із селянством коштувала жертв більших, як досі знана війна в історії людства. Непопулярність колективізації була така велика, що за доби, коли приступлення до колгоспів було добровільне, тільки менше як 2% селян пішли на добровільну колективізацію. Сталін прийняв на увагу такий факт і рішив колективізувати українське село силою.

Югославський комуніст Антон Ціліга з того приводу писав у своїй книзі "The Russian Enigma" („Московська загадкова проблема”): „Від 1928 по 1933 рік (партийні) бюрократи і селяни перебували у найбільшому в історії клясовому конфлікті”.

Щоб перемогти, Сталін вирішив застосувати організований голод, складову частину своєї політики народовбивства. Тоді один із широко знаних в США та у світі щоденників (до якого ми ще повернемось) відважився написати: „Нема (в Україні) СПРАВЖНЬОГО ГОЛОДУ, ЩО ВЕДЕ ДО СМЕРТІ. ПОМІЧАЄТЬСЯ ТІЛЬКИ ШИРОКА СМЕРТНІСТЬ ВІД ХВОРІВ, ЩО СПРИЧИНИЛО НЕДОЖИВЛЕННЯ.”

1937 року Євген Лайонс писав: „Коли пройшли роки після тієї події (голоду), і коли вже жаден (?) — М.К.) московський комуніст не заперечує голоду, питання чи був голод в Україні ще дискутується у несоветському світі.”

Віліям Чемберлен, що був свідком голоду в Україні, писав ("Russian's Iron Age"): „Нема жадного сумніву про історичну відповідальністьsovетського уряду щодо голоду 1932-33.” Тоді советський уряд не тільки відмовився від допомоги з-за кордону, але й заборонив закордонним кореспондентам відвідувати голодуючі райони. Московський окупаційний советський уряд ужив штучно викликаного голоду ЯК ЗАСОБУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ.

Однаке це й досі не перешкоджає західним „лібералам” говорити про советські хліборобські успіхи.

Тепер знову повертаємося до злочинного твердження західної вільної демократичної американської преси: „НЕ БУЛО СПРАВЖНЬОГО ГОЛОДУ. ЩО ПРИВОДИВ ДО СМЕРТІ. БУЛИ ТІЛЬКИ ЧИСЕЛЬНІ ВИПАДКИ СМЕРТИ ВІД ХВОРІВ З ПРИЧИНИ НЕДОЖИВЛЕННЯ.”

Таке стверджив „Нью-Йорк Таймс” дня 30-го березня 1933 року. Це твердження покрило соромом на віки вічні так зв. вільну демократичну пресу у вільному світі. Очевидно, деякі оправдання при бажанні можна знайти у тому, що советський окупаційний уряд заборонив відвідувати голодуючу Україну. Але таке пояснення не вистачає. Чому? Побачимо пізніше. Так само були герметично зчинені у своїх московських готелях американські кореспонденти, коли сміливо писали про індустріальні успіхи

на Байкалі або в Таджикистані, хоч там ніколи не були. Сам факт заборони відвідувати голодуючу Україну мав би заставити кожного чесного журналіста підозрівати щось недобого. Історія штучно викликаного окупаційним московським урядом голоду в Україні покрила незмітим і досі соромом вільний журналізм. Жаден американський часопис, жадна американська часописна агенція не протестували проти заборони відвідувати їх кореспондентам голодуючу Україну. Тоді рівно ж струхлявій від „лібералізму” західний розум вигадав таке: „не можна зробити яєшні, не розбивши перед тим яєць”. Тому пізніше появилися такі „люяснення”: «В ДЕЯКИХ ОКОЛИЦЯХ СЕРЕД НЕКВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ БУЛИ ВИПАДКИ ГОЛОДОВОЇ СМЕРТИ, СЕРЕД ЯКИХ МОЖНА ЗГАДАТИ ТИФ І ДЕЗИНТЕРІЮ СЕРЕД НЕМОВЛЯТ». Очевидно „кваліфіковані робітники” від голоду не помирали”?

Тільки 23-го серпня „Таймс” „призвав” голодову катастрофу: „БУДЕ БЕЗПЕЧНО (! — М. К.) ПРИПУСТИТИ, що в ДЕЯКИХ ПРОВІНЦІЯХ (Україна — провінція) З НАСЕЛЕННЯМ У 40 МІЛЬЙОНІВ, СМЕРТНІСТЬ МАЙЖЕ ПОТРОІЛАСЯ”. На тій основі призначено побільшення смертності на 2 мільйони. Одночасно газета спішить злагоднити і це обережне признання, підкресливши, що смертність зросла і в цілому Советському Союзі.

Тільки тоді, коли „Нью-Йорк Гералд Трібюн” на першій сторінці видрукувала повідомлення про голод, „Нью-Йорк Таймс” уже не відважився тієї події замовчувати або її знечінювати.

Одночасно газета, слухняна своїй „логіці”, все таки писала: „КОЖНЕ ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ГОЛОД В РОСІ є СЬОГОДНІ ПЕРЕБІЛЬШЕННЯМ ТА ЗЛІСНОЮ ПРОПАГАНДОЮ. ПОМІЧАЄТЬСЯ ТІЛЬКИ ДЕЯКИЙ БРАК ХАРЧІВ У ТАКИХ ХЛІБНИХ РАЙОНАХ, ЯК УКРАЇНА, ПІВNІЧНИЙ КАВКАЗ ТА НА НИЖНІЙ ВОЛЗІ, ЩО ПРИВІВ ДО ВЕЛИКОЇ КІЛЬКОСТИ СМЕРЕЙ”.

Тут мимоволі читач звертає увагу на справжньо злісні, або й більше, — стилістичні тонкощі — „велика смертність” (HEAVY LOSS OF LIFE) замінє „голодову катастрофу”.

Так псевдо-ліберали на заході своїм незрозуміло злочинним небажанням призвати голодову катастрофу в Україні помогли московському окупаційному большевицькому урядові обманути вільний світ та скрити свій злочин. Тут не можна говорити про непоінформованість Натомість можна і треба говорити тільки про незрозумілу аргументність та брак елементарного людського співчуття до жертв Москви. В тому злочині у більшій або меншій мірі винна

майже вся преса так званого вільного світу, і кожен кореспондент зокрема. Кожен пресовий орган, і кожен кореспондент, що заховали правду, винні у злочині допомоги Москві. Винні у злочині обманювання читачів вільної преси.

Ми можемо тепер не тільки припустити, але й твердити про ПЛЯНОВУ ЦЕНЗУРУ повідомлень про голод в Україні в американській пресі. Так, наприклад, берлінський представник „Таймсу” говорив із людьми, що повернулися з Сев. Сеюзу. Вони оповідали про чотири мільйони голодових смертей і про те, що ця кількість напевно замала. І той же представник, телеграфуючи до своєї газети, все таки замовчав вираз „голод”, знозу, напевно цілком свідомо, зживши виразу „недоживлення”.

Повернув кореспондент із Казахстану, який оповідав, що померлі від голоду лежали обабіч дороги так густо, як шпали на залізничному шляху. Преса не вірила.

Повернув з України німецький консулярний урядовець з автентичними фотографіями голоду. Преса не вірила. Дуже великі і важливі події, коли вони сталися або стаються, не потребують очевидців для підтвердження. Чи потребувала доказів американська депресія або терор „великої” французької революції? В самому СССР голоду не заперечувано. І цифра голодових смертей, про яку говорено в СССР, була більша від тієї, якою оперували чужинці в Москві.

Перше вірогідне повідомлення про голод в Україні прийшло від англійського журналіста, бувшого секретаря Ллойд Джорджа, що пізніше загинув з рук китайських бандитів. Тільки тоді американські кореспонденти в СССР отримали нагальні вимоги від своїх газет вияснити справу голоду. Але й тоді можна було зробити дуже мало із-за дуже неважливих причин... Москва якраз готувала показовий шпигунський процес проти британських інженерів, що працювали за контрактом в СССР, і кореспонденти не хотіли псувати собі відносин із советськими цензорами, підносячи немилу урядові справу. Відомості англійського кореспондента про голод в Україні проголошено брехнею. Таким чином знову вільна преса зоперечила всі свої основні вартості.

Під час голоду французький державний діяч ліберального напрямку Ерро подорожував з Одеси до Москви, оточений советськими урядовцями. Вони постаралися, щоб Ерро нічого не побачив. І Ерро справді „не зауважив” голоду в Україні. І так писав, повернувшись до Франції. Його повідомлення було „чесне”. Не бачив — не писав.

Весною поля засіяно під наглядом новозаснованого Політотделу, що мав абсолютну вла-

ду над селянами. Харчі видано тільки тим, хто справді працював на полі. Відділи червоної армії стерегли поля із засіяним хлібом.

*

Мертвих поховано. Для тих, хто залишився в живих, буде трошечки хліба зимою. ТІЛЬКИ ТОДІ на заході проявився деякий інтерес до голоду в Україні. І вільні журналісти, згідно із своїм „сумлінням”, повідомляли: „ГОВОРІТИ ПРО ГОЛОД ТЕПЕР ВИГЛЯДАЄ СМИШНО”. Однака ніхто не відважився голосно заявити, що вільні журналісти не писали про голод ТОДІ, КОЛИ ВІН ЗІБРАВ СВОЕ СТРАШНЕ ЖИВО. ТОДІ ЦЕ НЕ БУЛО Б СМИШНО.

Кардинал Інніцер, архиєпископ Відня, 20 серпня виявив сенсаційні подробиці про голод в СССР. Деякі антисовєтські часописи в Америці та Англії почали писати про голод, тоді, коли він майже скінчився. Факти, які вони подали, були правдиві. АЛЕ ЗНАЧЕННЯ ЇХ БУЛО ДАЛЕКО МЕНШЕ ІЗ-ЗА НЕВЧАСНОСТИ.

Найбільш сурова у світі советська цензура, осягнула успіху. До того „успіху” спричинилася і вільна західня преса. Советська цензура заховала катастрофу аж до кінця. У наслідок того у „вільному” світі й досі не бракує людей, які не вірять у штучно викликаний із метою народовбивства голод в Україні. Весь советський окупаційний уряд винен у злочині народовбивства в Україні. Поза Сталіном ми ще зокрема обвинуваємо Лазаря Кагановича, який дістав подяку від московського уряду за ініціативу в утворенні Політотдела, що відіграв ганебну і злочинну роль в примусовій колективізації українського села.

Час ішов і голод відходив у минуле, і нарешті самі советські журналісти на службі свого уряду перестали його заперечувати. Вони оповідали Лайонсові такі подробиці про голод, перед якими блідли найбільш сенсаційні повідомлення з Варшави та Ріги. Вони говорили В МИNUЛОМУ ЧАСІ, і тон їх оповідань був навіть гордий. Ось, мовляв, чого ми досягли!

Так вільний світ у властивому часі не осудив Москви. Москва потрапила обманути світ. Таким чином вільний світ стався спільником злочину, більше вільним, як невільним. Деякі західні „спостерегачі” безтурботно підкреслювали тільки успіхи від колективізації. Про мільйонові невинні жертви не тільки забуто. ПРО НІХ СВІТ НЕ ХОТИВ НАВІТЬ ЗНАТИ.

Не було хати в селі в Україні, в якій хто не помер би від голоду. В деяких селах населення поменшилося на половину. Люди продовжували мерти від наслідків голоду, коли його перша хвиля минула.

У західному світі існують так звані професійні приятели СССР та його злочинів. Вони

сердито, люто, емоційно заперечують голод в Україні. Коли ж його зрешті вже заперечити не можна було, вони вину за голод поклали на українське селянство, яке ніби „бунтувало” проти влади. „Чому наголошувати і підкреслювати те, — кажуть професійні приятелі СССР, — що вже належить до історії”?

Однаке всі великі суспільні злочини ВЖЕ „належать до історії” хоч би тому, що час не стоїть на одному місці. Така фантастична логіка старається виправдати дії московського окупаційного уряду в Україні, дії, що своєю злочинністю затмарили часи Інквізіції, Вартоломіївську ніч, світову війну та злочини комуністів в Еспанії за громадянської війни.

Московський окупаційний уряд передбачив і плянував голод. Людина зараз не знає відповідної карти за такий злочин. Смерть для тих, хто його своєю політичною філософією спричинив — дуже мала кара.

Чужинці в СССР оцінювали кількість жертв голоду на 3-7 мільйонів. Чемберлен подавав цифру чотири мільйони.

Андре Жід, лавреат нобелівської премії 1947 року, промовляючи публічно, висловився так: „Хто може сказати, що для нас значить Советський Союз, як вибрана земля — приклад і провідник. Все, про що ми мріяли, на що могли несміло надіялися, але до чого схорували всі наші сили — стає тепер дійсністю. Існує країна, де Утопія стає дійсністю”.

Чотири дні після приїзду до Москви, 20 червня 1936 року, промовляючи на Червоній площі з приводу смерті Горького (Пешкова) — він сказав: „У моєму переконанні доля культури залежить від долі Советського Союзу”. Кажучи так. А. Жід сам не підозрівав, яку гро-тескову правду він висловив. У самому СССР і всюди там, де він запанував, — культура загинула насильною смертю.

*

Метою нашої статті було зупинитися над реакцією великої американської преси, яку читає цілий світ, про голод в Україні. Тому ми не торкнулися свідченъ журналістів та письменників інших країн. Невеликий виняток було зроблено тільки для А. Жіда, щоб на ньому продемонструвати становище професійних приятелів Сов. Союзу, яких з року на рік побільшується в західному світі.

Ми маємо підставу та обов'язок обвинувачувати так званий вільний світ у байдужості та нерозумінні того, що діялося і діється в ССР. Сам А. Жід, побувавши в ССР і побачивши на власні очі советську дійсність, підмальовану і ні (про яку він здогадувався), де-що інакше висловлювався про большевицький режим. Але це вже мало міняє справу.

Півстоліття існування антинародного советського режиму мало спричинилося до його зрозуміння. Ціла армія професійних приятелів Сов. Союзу на спілку із неменшою армією „советознавців” працює над викривленням правди про ССР. Не зовсім гаразд у тому відношенні і серед нашого суспільства на еміграції, де ми весь час мусимо поборювати „реаліти”, „державу над Дніпром” та різні прояви наївного советофільства на зовсім несподіваних місцях, поєднаного із малоросійською шатостю.

Ціла армія „советознавців” в США, включаючи навіть деяких наших, українських, робить незаслужені реверанси советському режимові. Вислухавши доповіді деяких советознавців у наших же установах, — приходить на думку неприємне питання: пощо ті організації їх роблять? Таке питання повстає, коли „советознавець” відмовляється бачити негативи, або збуває їх тільки легенько, усю увагу зосередивши на „досягненнях”.

Советський окупаційний режим уважав і уважає ціле населення України, весь народ ВОРОГАМИ ТА В'ЯЗНЯМИ. Вину переможеним не треба доказувати. Докази про це дає щоденне життя в ССР та офіційний документ у московській „Правді” з 25-го грудня 1918 року.

„Не питайте про обвинувачуючі відомості на доказ вики обвинуваченого і ув'язненого з тому, що він провинився советському урядові зброяю або словом. Ваш (суддів і слідчих) перший обов'язок запитати до якої кляси (суспільної) він належить (пізніше якої національності — М. К.), якого він соціального походження, виховання та фаху. Це питання вирішить долю ув'язненого. Це є значення та зміст червоного терору”. (З наказу Лаціса, голови ЧК до ГПУ. Переклад з англ. мови).

Наказ Лаціса, видрукований у московській „Правді”, ще раз показує, що права в ССР нема і не може бути. Це тільки професійні приятелі Сов. Союзу та деякі наші „советознавці” відважуються прилюдно говорити про право в ССР, зісмішнюючи себе та свою логіку непотрібними ялово- абстрактними міркуваннями.

ПІД ТРИМУЙТЕ
ДЕРЖАВНИЙ ЦЕНТР
УНР.
СКЛАДАЙТЕ ПОЖЕРТВИ
НА УКРАЇНСЬКУ
НАЦІОНАЛЬНУ РАДУ!

Степан ЛАЗУРЕНКО, полковник,
командир Богданівського полку.

БОГДАНІВЦІ

Все менше й менше лишається нас, учасників визвольної боротьби 1917-20 років. Наближаємось до останньої межі в своєму житті, яку вже ніхто назад не перступає. Небагато залишилось і Богданівців, які першими зрозуміли значення і необхідність власних збройних сил в революції, що єдині могли забезпечити Україні здійснення її національно-державних прагнень і тому, ще на зорі нашої державності, в травні 1917 р., в своїй Золотоверхій столиці - Києві, **перші** створили Перший Український Козацький ім. Богдана Хмельницького полк. Вони ж були першими, що пролили свою кров і понесли жертви — 16 забитими і 30 пораненими на ст. Пост Волинський 26 липня 1917 р. (ст. ст.) за Україну і своє первородство.

А потім, на протязі трьох років боролися за волю України, залишаючи могилки та рясно поливаючи свою кров'ю шлях боротьби на широких просторах своєї Батьківщини і до кінця залишилися вірними українській національній ідеї, не схиливши прапору і не склавши зброї перед ворогом.

І не тільки одну мою юність опалило вогненне крило війни. Невмолима смерть забрала багатьох моїх товаришів по зброй. Один по одному відходили й відходять останні могікани у Вічність, забираючи з собою спогади славного нашого минулого, якими треба було б заповнити сторінки нашої історії визвольної боротьби.

В 45-ті роковини утворення Української Державності та початку збройної, кривавої боротьби за неї з її ворогами (арсенал, Крути, бої в Києві з бандами Муравйова), я, як один із старих Богданівців, співворець і командир Богданівського полку, вважаю своїм обов'язком залишити дослідникам нашої доби, українському громадянству і нашадкам нашим, які б згадали нас «не злим, тихим словом», прізвища моїх товаришів - Богданівців, на жаль, лише старшин, з якими доля судила мені іти разом шляхом історії в невідоме майбутнє, переживати з ними не лише весну нашого молодого життя, але й весну нашої державності. Так багато було сподівань в наших юніх серцях, що ми й не помічали чорних хмар, що облягли небосхил, як і не передбачали трагічного кінця нашої визвольної боротьби. Не судилося нам довести справу до бажаного кінця, але то вже вина не наша. Історія скаже своє слово. Ми ж, Богданівці, до кінця виконали свій вояцький обов'язок перед українським народом. Беззастережно

віддавали своє молоде життя і проливали свою кров за волю свого народу, як вірні його сини.

Ось неповний реєстр Богданівців (що були співворцями полку або вступили до нього ще у 1917 р.), який здалося мені устійнити з пам'яตі. Ранги старшин подаю ті, що з ними вони вийшли з російської армії вступаючи до Богданівського полку. Підвищень у нас в часі визвольної війни не було, ба навіть у грудні 1917 р. Українська Центральна Рада старшинські ранги зовсім скасувала, а старшини йменувалися по посадах, які хто займав: сотник, курінний, полковник, отаман.

1. Полковник Юрій **Капкан**, перший к-р Богданівського полку (травень-листопад 1917), к-р 1-ої Сердюцької дивізії (листопад 1917 — січень 1918), к-р українських військ у боях проти більшевицьких військ Антонова-Овсієнка) січень - лютий 1918), головний інспектор піхоти української армії в 1919 р. Заарештований більшевиками в Одесі весною 1920 р. і був привезений до Харкова. Коли його, арештованого вели вулицею, підбіг до нього Омелько Волох — зрадник і застрілив.

2. Підполковник **Васильківський** прибув до полку не на довго — місяць - півтора в час затримання полк. Капкана в Києві полк. Оберучевим у зв'язку з подією на Посту Волинському. Як непомітно прибув, так і вибув з полку непомічений. Доля його невідома.

3. Штабс-капітан Сергій **Ластовченко** прибув до полку ще на південно-західн. фронті рос. армії (серпень - жовтень 1917) і був курінним 3-го куріння. Коли полк повернувся до Києва, — став к-ром полку після полк. Капкана (листопад - грудень 1917). Підступно забитий більшевиками в Полтаві в грудні 1917 р.

4. Полковий священик **Микола Маринич**. Влітку 1921 р., в одному з подільських сел, під час відправи ним Служби Божої, наскачили більшевики в церкву, виволокли його на цвинтар і, після знущань, зорубали. Докладніше пише про о. Миколу Маринича о. Петро Білон на стор. 125 його першої частини Спогадів.

5. Козак - доброволець Григорій **Чупринка** (травень - серпень 1917), поет - революціонер, розстріляний більшевиками в Києві 1921 року, як голова Центрального повстанського комітету.

6. Підпоручник Олександер **Шаповал**, пізніше полковник. Перший адьютант полку, а пізніше нач-к його господарчої частини. В ли-

стопаді 1917, разом з полк. Капканом перейшов до штабу 1-ої Сердюцької дивізії. В часі боїв у Києві з бандами Муравйова був помішником команданта м. Києва інж. Ковенка. Після реорганізації військ, що після боїв у Києві відійшли в район Святошин - Ігнатівка, очолив групу Богданівців у 1-му куріні Окремого Запорізького Загону. З розгортанням куріння — в квітні 1918 р. в Полтаві — в 3-ий Запорізький ім. Гетьмана Б. Хмельницького полк, був к-ром полку до серпня 1918 р. Весною 1919 був воєнним міністром в кабінеті Остапенка (від партії соц.- самостійників). Був на еміграції в Чехословаччині. В 1930 р., з доручення кол. гетьмана Скоропадського виїхав до США для організації «Січей». Зараз живе на пенсії в США (на еміграції став гетьманцем, і то одним з провідників, як казав мені: „зробив переоцінку цінностей”).

7. Прапорщик Микола **Галаган**, помішник полкового адьютанта, а потім адьютант, коли підпор. Ол. Шаповал у серпні 1917 став начком господарчої частини полку. Після повернення полку до Києва, вибув з полку. В 1918 р. із специяльною місією від УНР до Кубанської Ради в Катеринодар. Був на еміграції в Празі, де його в 1945 р. заарештували большевики й вивезли. Доля його невідома.

8. Штабс-капітан **Киріченко**, курінний 1-го куріння, в лисопаді 1917 пом-к к-ра полку полк. Ластовченка, а з лисопада 1918 — у ком-ра полку Степана Лазуренка, від липня 1919 р. — командир полку. В час I Зимового Походу був, разом з іншими старшинами - богданівцями заарештований зрадником Волохом в Умані. Йому, як і всім старшинам вдалося однак втіти й уникнути розстрілу, яким погрожував Волох. Бачили його ще в 1926 році, але дальша доля його невідома.

9. Штабс-капітан Степан **Лазуренко**, пізніше полковник. Курінний 2-го куріння, який був обстріляний кирасирами при виїзді на фронт, а з 15 листопада 1918 р. ком-р Богданівського полку (5-й з черги). З серпня 1919, після лікування у шпиталі в Кам'янці - Подільському на повор. тиф, не повернувшись до полку, був призначений в штаб 9-ої Залізнично-Технічної дивізії отамана Кудрявцева як голова оперативного відділу. При відході укр. армії в листопаді 1919 р. за Збреч, бив залишений хворий на плямистий тиф і з обмороженими ногами в лічниці у Ярмолинцях. Тепер живе в США.

10. Штабс-капітан Іван **Забудський**, курінний 3-го куріння. В часі боїв у Києві з бандами Муравйова організував кінний партизанський відділ, з яким і відійшов з Києва. Знову приєднався до Богданівського полку після його повернення до Києва і був сотником кінної сот-

ні. З березня до липня 1918 р. був у Києві на старшинських інструкторських курсах, по закінченні яких повернувся до полку, де командував сотнею і курінем. Був на еміграції в Чехословаччині, в Празі, закінчив хемічно-технологічний факультет чеської політехніки, і ского після того, десь уже в 1924-25 р., поїхав в Україну. Там його бачили ще в 1936 р. Дальша доля невідома.

11. Штабс-капітан **Хілобоченко** пробув у полку не довго: місяць - півтора (липень-серпень). Один час був курінним, потім нач-ком господ. частини. На фронт з полком не поїхав і вибув з полку. Весною 1920 р. заарештований большевиками в Одесі й розстрілений.

12. Штабс-капітан Дмитро **Лебедів**, сотник кулеметної сотні. В час боїв у Києві вибув з полку. В 1919 р. — командант панцерного потягу. Пізніша доля невідома.

13. Поручник **Журавський**, сотенний не пригадую якої сотні в 1-му куріні. В березні 1918, після повернення до Києва з полку вибув. У 1919 р. був у штабі от. Гулого-Гуленка в Січеславі (Катеринослав). Доля його невідома.

14. Подпоручник **Яворський**, також не пригадую якої сотні сотенний. З полку вибув у тому ж часі, що й Журавський. В 1920 організував партизанку на Поділлю, був оточений большевиками (каральним відділом), і після поранення застрілився.

15. Прапорщик Михайло **Міщенко** був молодшим старшиною в 2-ій сотні, сотенним якої був поручник, якого прізвища зараз не пригадую. По його вибуттю прапорщик М. Міщенко обняв становище ком-ра сотні. Був ранений в руку біля ст. Мерефа в січні 1919, вивезений до шпиталю, захворів там на тиф і попав до большевиків. У Харкові закінчив Медичний і Ветеринарний інститути, був потім професором психіатрії. Тепер живе в США.

16. Прапорщик Петро **Певний**, сотник 4-ої сотні. В 1918 р.. за гетьманського режиму, редактор «Відродження», а в 1919 р. був редактором часопису «Україна». В тому ж році, в Кам.-Подільському, був большевиками заарештований. Розстрілювали його на якомусь подвір'ї. Куля пройшла скроню, коло носа, і вийшла в потилицю, не заподіявши смертельних пошкоджень, залишивши лише слід від поранення. Був на еміграції на Волині і був послом до польського сейму (по списку Б. Б.). Умер в Нью-Йорку в 1957 році.

17. Поручник Микола **Сологуб**, сотник 5-ої сотні. Вибув з полку в листопаді 1918 р. і був ком-ром 36-го Полтавського полку. Бачили його перед другою світовою війною. Доля його невідома.

18. Поручник **Калениченко**, сотник 6-ої сот-

ні від листопада 1917 р., ком-р полку Вільного Козацтва, що брав участь у боях під арсеналом і на вулицях Києва. Доля — невідома.

19. Підпоручник Мефодій **Шаповал** - «Перебийніс», брат Миколи й Микити Шаповалів, сотник 7-ої сотні, а з листопада 1917 р. — начальник міліції в Лубнях. В 1919 р. — ком-р полку ім. Симона Петлюри. Доля невідома.

20. Пррапорщик Антін **Турянський**, сотник 8-ої сотні. Розстріляний в січні 1919 р. бандою Матяша коло Константинограду разом з усіма старшинами 2-го куріння.

21. Сотник **Макогін**, кубанець, сотенний 9-ї сотні. Після боїв у Києві вибув з полку і по-дається на Кубань. Доля невідома.

22. Поручник **Іванюта**, сотенний 10 сотні, убитий в бою з большевиками під м. Гранове на Поділлю в березні 1919 року.

23. Поручник Борис **Барвінський**, пізніше полковник. Вибув з полку в час боїв у Києві. Був на еміграції в Польщі, служив контрактовим старшиною в польській армії, а потім, у 1943 р., в дивізії «Галичина». Тепер живе на пенсії в США.

24. Підпоручник Семен **Лощенко**, пізніше полковник, сотник кінної сотні. В листопаді 1917 р. вибув з полку і перейшов у гарматний полк полк. Алмазова. Врав участь в бою під Крутами і на вулицях Києва. На еміграції був у Чехословаччині. Тепер живе в Зах. Німеччині. Має своє підприємство.

25. Хорунжий **Вергун**, астраханський козак, молодший старшина кінної сотні. В 1918 р. персональний адъютант у гетьмана Скоропадського. Доля його не відома.

26. Пррапорщик **Капкан**, був бунчужним кінної сотні, в рангу пррапорщика був підвищений на наше полкове свято 6 грудня 1917 р. Доля дальша невідома.

27. Пррапорщик В. **Павелко**, молодший старшина 12-ої сотні. Був 10 років на засланні. 1950 р. прибув до США в м. Сиракюзи, Н.-Й., тут захворів і, розбитий паралічом, помер.

28. Пррапорщик **Заболотний**, молод. старшина 5-ої сотні. В рр. 1919-20 був ком-ром партизанів у районі Балти — Криве Озеро. Зрадниками виданий большевикам. Розстріляний.

29. Пррапорщик **Калениченко**, мол. старшина 4-ої сотні, а потім сотник господарської немуштрової сотні. Зabitий в січні 1918 року.

30. Пррапорщик **Сонцев**, молод. старшина 6 сотні. Вибув з полку в березні 1918 р. Дальша доля невідома.

31. Пррапорщик **Слюсаренко**, мол. старшина 7-ої сотні. Вибув з полку в листопаді 1917 р. Доля невідома.

32. Пррапорщик **Некраха**, мол. старшина 8-ї

сотні. Вибув з полку 1918 р. і більше про нього не було чути.

33. Пррапорщик Іван **Шулешко**, мол. старш. У 1919 р. був персональним адъютантом у от. Кудрявцева, нач-ка 9 Залізнично - Технічної дивізії. Залишився в Україні і був священиком УАПЦ, заарештований большевиками і розстріляний.

34. Пррапорщик Юхим **Івко**, був мол. старшиною, потім сотником, у 1918 — комендантом м. Хоролу. Розстріляний червоною бандою Матяша, разом із старшинами 2-го куріння в січні 1919 р. біля Константинограда.

35. Пррапорщик Мефодій **Довбня**, мол. старшина кулеметної сотні. Помер на еміграції у Вільні 1930 року.

36. Пррапорщик **Загорулько**, мол. старшина 9 сотні, а потім сотник. Помер на еміграції.

37. Пррапорщик **Лук'янів**, мол. старшина 12 сотні. Вибув з полку у листопаді 1917 р. і дальша його доля невідома.

38. Пррапорщик **Мар'яненко**, мол. старшина, а потім, у листопаді 1917 — січень 1918 — полков. адъютант. Дальша шоля його невідома.

39. Пррапорщик **Стешенко**, мол. старшина, вибув з полку в січні 1918 р. і дальша доля його невідома.

40. Пррапорщик Микола **Падалка**, мол. старшина. вибув з полку в тому ж часі, що й Стешенко. Доля невідома.

41. Підпоручник Іван **Островершенко** прибув до полку перед виїздом на фронт з Орієнbaumської кулеметної школи. Був мол. старшиною в 7-ій сотні, а потім в кулеметній сотні. Вибув з полку в січні 1918 р. Був на еміграції в Чехословаччині, де закінчив високу школу лісової інженерії. Тепер живе в США.

42. Сергій **Коломійцев**, головний полковий лікар, Вибув з полку восени 1917 року. Доля не відома.

43. Андрій **Журавель**, полковий лікар. В серпні 1918 р. виїхав до Німеччини з воєнно-санітарною місією. Повернувся в Україну в листопаді 1920 р. і вчителював на Проскурівщині, потім, як лікар-науковець, спеціяліст по туберкульозі в Кам.-Подільському, а з 1925 р. — в Харкові, де був заарештований большевиками і розстріляний.

44. **Христенко**, полковий лікар. В 30-х роках був большевиками заарештований і розстріляний.

45. Константин **Бризгун**, полковий лікар. У червні 1918 р. виїхав до Німеччини в складі воєнно-санітарної місії і вже в Україну не повернувся. Служив військовим лікарем в чехословацькій армії (гарматний полк в Ужгороді), а перед другою світовою війною вийшов з війська і працював приватним лікарем в Братиславі.

славі на Словаччині. Тепер живе в Канаді.

46. Микита Маркович **Хоха**, військовий урядовець. Вибув з полку в серпні 1918 р. разом з полк. О. Шаповалом. У 1919 р. був нач-ком господарчої частини в от. Юрка Тютюнника і брав участь у 2-му Зимовому Поході. В большевицькому оточенні біля с. Малі Миньки збожеволів і большевики його там зарубали.

47. **Андрющенко**,

48. **Бойко** - «Пилипко» — військові урядовці. Доля їх невідома.

49. **Попович**, полковий капельмейстер. 1919 року захворів на тиф і помер.

50. Пррапорщик Тиміш **Пархоменко**. З підпррапорщиків був підвищений в пррапорщики 6 грудня 1917 року і був мол. старшиною, а потім комендантом при штабі полку. Дальша його доля невідома.

51. Пррапорщик Василь **Ярмолюк**, також із підпррапорщиків підвищений в пррапорщики того ж дня. Був у 1-му Зимовому Поході, де й захворів на тиф і замерз на підводі.

Старшини, які вступили до Богданівського полку в 1918 році.

52. Підполковник **Луб'янецький**, 4-ий з черги ком-р Богданівського полку (кінець серпня — 14 листопада 1918). В листопаді 14, після оголошення гетьманом федерації з Росією, втік на Дон до Денікіна і далі про нього не чути.

53. Штабс-капітан Ілько **Смолянський**, помішник ком-ра полку, вступив у січні 1918 р. під час відступу з Києва на Житомир. З полку вибув у листопаді 1918 р. Доля невідома.

54. Штабс-капітан **Римбаковський** Михайло, був сотенным і курінним. Був на еміграції. Доля його невідома.

55. Штабс-капітан Степан **Синиця** — доля невідома.

56. Штабс-капітан Павло **Базилевський**, пізніше полковник, був на еміграції в Польщі. Служив у польській, французькій і англійській арміях. Тепер живе в Англії.

57. Поручник Павло **Колісник**, пом-к ком-ра полку від листопада 1918 до квітня 1919, а перед тим — сотник кінної сотні. Був тяжко ранений в бою під Тирасполем, помер і похований в Кишиневі.

58. Поручник **Горбонос - Діденко**. Доля невідома.

59. Обер-лейтенант австрійської армії Олександер **Софоківський**, адьютант у ком-ра полку О. Шапovala. Повернувся в Галичину і був суддею в Копичинцях. Тепер живе в США.

60. Поручник Митрофан **Верещагін**, курінний 2-го куріння. Розстріляний бандою Матяша в січні 1919 року.

61. Штабс-капітан Тихон **Володченко**, нач-к

господарської частини полку. Убитий в бою в 1920 році.

62. Поручник Микола **Жидик**, сотник кулеметної сотні, курінний 1-го куріння. Убитий в бою 1920 р.

63. Поручник Петро **Базилевський**, комендант ст. Сватово. Доля невідома.

64. Поручник **Конокомін**. Убитий в бою в 1920 році.

65. Поручник **Баліцький**, адьютант полку в квітні - серпні 1918 р. Доля невідома.

66. Поручник **Петраков**, воєнний інженер,

67. Поручник **Соловйов**, учасник I Зимового Походу, кіннотчик,

68. Обер.-лейт. австрійської армії **Попович**,

69. Підпоручник Юхим **Жалінський**,

70. Підпоручник Михайло **Корецький**,

71. Підпоручник Василь **Буасло** — усіх їх доля невідома.

72. Підпоручник Степан **Самійленко**, пізніше підполковник, сотник кулеметної сотні. Приїдnavся до Богданівців у січні 1918 року в час маршу на Житомир. Учасник I Зимового Походу. Після арешту Волохом приїдnavся до полку Чорних гайдамаків. Був на еміграції в Польщі. Живе в США.

73. Підпоручник **Іваненко**, убитий під Мерефою в січні 1919 року.

74. Підпоручник Павло **Городянин**, сотник кінної сотні. Доля невідома.

75. Підпоручник Дмитро **Романовський**, розстріляний большевиками в січні 1919 року бандою Матяша разом з усіма старшинами 2-го куріння.

76. Аспірант австрійської армії Іван **Винар**. Живе в США.

77. Пррапорщик Федір **Іщенко**. Доля невідома.

78. Пррапорщик Наум **Плаух**. Доля невідома.

79. Пррапорщик Федір **Фесун**. Доля невідома.

80. Пррапорщик Охрім **Ковальчук**. Доля невідома.

81. Пррапорщик Михайло **Мисник**. Доля невідома.

82. Пррапорщик Яків **Софонів**, старшина кулеметної сотні. Живе в США.

83. Пррапорщик Василь **Овдієнко**. Доля невідома.

84. Пррапорщик Сергій **Водогика**, полковий адьютант з серпня до грудня 1919 року. Утік з іншими старшинами з-під арешту Волоха. Доля невідома.

85. Пррапорщик Андрій **Подиряка**,

86. Пррапорщик Панько **Бездітний**,

87. Пррапорщик Павло **Кисіль** — доля всіх не відома.

88. Пррапорщик Михайло **Редька**, розстріляний Матяшем у січні 1919 року.

89. Прапорщик Андрій **Волошук**,
 90. Прапорщик Микола **Махоринський**,
 91. Прапорщик Іван **Цапко** — доля всіх невідома.
92. Прапорщик (Артимон) **Демиденко**, в лютому 1919 року попав у полон до більшевиків на ст. Тальне.
93. Прапорщик Павло **Ковальчук**,
 94. Прапорщик Єзген **Вербицький**, — обох доля невідома.
95. Прапорщик Борис **Монкевич**, сотник сотні зв'язку з квітня 1918 р. до червня 1919. До полку приєднався під час маршу на Житомир у січні 1918 р. Живе в Канаді.
96. Прапорщик Грицько **Сотник**,
 97. Прапорщик **Палій-Палієнко**, — обох доля невідома.
98. Прапорщик Іларіон **Юрченко**, пом-к полкового адъютанта, брат автора «Соловки». У 20-их роках був у партизанці оточений більшевиками в бою поранений і застрілився.
99. Прапорщик Роман **П'явка**,
100. Прапорщик Онисько **Коркішко**, — обох доля невідома.
101. Прапорщик Созонт **Якобіт**, білорус. Заколаний багнетами бандою Коцура коло ст. Знаменка в січні 1919 року.
102. Прапорщик Яків **Бортник**,
 103. Прапорщик Петро **Голобородько**,
 104. Прапорщик **Гришко** (гарматчик),
 105. Прапорщик **Сенкевич**,
 106. Прапорщик **Кулинич**,
 107. Прапорщик **Ворона**,
 108. Прапорщик **Гайдар**,
 109. Прапорщик **Зінченко**,
 110. Прапорщик **Полупан**, — доля всіх невідома.
111. Військовий урядовець Антін **Діденко**, скарбник. Був на засланні.
112. Підпоручник Антін **Кулібаба**, старш. кінної сотні. Доля невідома.
113. Сестра-жалібниця **Кулібаба** — дружина підпор. Кулібаби. Як героїна була завжди в боях у передовій лінії зодягнена в салдатську шинелью й чоботи, з санітарною торбою, перев'язуючи ранених, виводячи та виносячи тяжко поранених з лінії вогню. Доля її невідома.
114. Козак-доброволець Валентин **Сім'янців**, нині сотник. В 1918 р. в кінній сотні. В 1919 р. перейшов до полку Чорношличників. Був на еміграції. Тепер відомий скульптор і мальляр.
115. Козак-доброволець Олекса **Повстенко**, нині відомий архітектор - професор. Живе в США.
116. Козак-доброволець Юрко **Горліс-Горський**. Був підстаршиною у кінній сотні, пізніше в партизанці. Написав твір «Холодний яр». Був на еміграції і пропав без вісті в 1945 році біля м. Авгсбурга в Німеччині.
117. Підстаршина **Шило**, кінної сотні. В 1919 році зорганізував партизанський відділ і бився на Катеринославщині й Херсонщині проти більшевиків і денікінців. Дальша доля його невідома.
118. Корнет Олександер **Каліновський**. В бою під Ромоданом в березні 1919 р. був поранений. Бачили його ще в 1943 році. Доля невідома.
119. Прапорщик **Кравченко**, до полку приєднався в Харкові в квітні 1918 року. Доля його невідома.
120. Прапорщик **Сенкевич**. Доля невідома.
 Вічна пам'ять поляглим і померлим!

Дітройт, 15. 3. 1962 — 12. 1. 1963.

З Українського життя

До 15-ліття існування УНРади

В дніх 14-16 липня ц. р. сповнилось 15 літ, як року 1948, з наслідком реорганізації Державного Центру Української Народньої Республіки, повсталої Українська Національна Рада.

Немає найменшого сумніву, що ініціатори реорганізації ДЦ УНР мали найкращі інтенції, приступаючи до такого велими важливого і відповідального державного чину. По державницькому думаючи наші політичні діячі того часу по справедливості вважали, що коли у висліді останньої світової війни, Україна, яка не належала до воюючих сторін, опинилася серед подоланих, то це мусіло до глибин стряснути кожну українську душу, а кожного діяча окремих політичних таборів заста-

вило замислитися над причинами наших поразок, що тягнуться кривавою ниткою через усю нашу історію від найдавніших часів. А усвідомивши ті причини, над якими спиняється вже Мазепа, що «през незгоду ми пропали, самі себе звоювали», — закинути всякі індивідуалістичні намагання по-своєму будувати українську державу, діючи надалі категоріями загальними, державницькими, пам'ятаючи, що «наша сила в єдинстві, а запорука успіху наших змагань в державній служнності» (С. Петлюра: „Українська еміграція...”)

Псигологічний, сказати б, клімат безпосередньо післявоєнної доби давав певне припущення, що всі оті „похідні групи” українських

ЧЛЕНИ УРЯД УНР ПЕРЕД РЕОРГАНІЗАЦІЮ Д.Ц.

Сидять (зліва до права): проф. М. Ветухів, проф. І. Кабачків, Президент А. Лівицький, д-р К. Паньківський.
Стоять: суддя В. Соловій (нині єп. Варлаам), д-р Т. Олесюк і ген. М. Садовський.

політичних угруповань, як і орієнтація останніх на невластивий для української політики шлях і методи діяння будуть ними потрактовані як окремий епізод в цілій системі політичних потягнень останніх трьох десятиліть, і... забутій, як непридатний до застосування принаймні під сучасну пору. Основою до таких припущенень служила не тільки наявність фатального у своєму висліді кінця таких політичних комбінацій, але й факт, що ще під гуркіт гармат, у Ваймарі, а потім у Бад Кіссінгені представники політичних середовищ, що виявляли ще недавно велику ворожість до Уряду УНР, почали робити поважні кроки в напрямі наближення до нього, шукаючи спільніх доріг для виведення визвольної справи на світову арену, так радикально змінену вислідом страшної війни. Були то перші спроби консолідації українських політичних сил довкола **демократичного** Уряду Української Народної Республіки, сильного своїм значенням традиційності і чистотою національних прапорів.

Та однак згодом, в ході офіційних консолідаційних пересправ виявилось, що названі політичні середовища хоч і заявили себе в нових обставинах „теж демократами”, залишилися проте й надалі жити по заповітах свого незмінного декалогу.

Ще й друге виявилось, а саме: що відмін-

ні вимоги щодо консолідації довкола ДЦ УНР ставлять, цілком натурально, ті, що того ДЦ ніколи не визнавали, хоч, щоправда, активно його не поборювали, і знов окремі вимоги були з боку тих, що ДЦ УНР перестали визнавати з моментом, коли перестали бути в ньому заступлені, з весни 1920 року.

У висліді таких розбіжностей в поглядах на потребу створення єдиного політичного проводу, була проведена **реорганізація** ДЦ УНР. Це був „цісарський розтин”, що допоміг народитися Українській Національній Раді, єдиному національному представництву, що з того часу виступає й діє через свій **Виконавчий Орган**, який, як і **Президент УНР** в екзилі, є відповідальним перед УНРадою.

Зникли, отже, в наслідок реорганізації, ті складові елементи ДЦ УНР, що його перед тим творили: **Уряд УНР** і титул носія Верховної Влади — Заступник Голови Директорії і Головний Отаман Військ УНР. Зникло й само **Законодавство**, яке корінням своїм сягало Української Землі і що на ньому спирається і діяв той уряд впродовж трьох десятиліть.

Спадщина, яку залишив нам Симон Петлюра, зазнала, отже, великих перемін. В ім'я консолідації переведено грунтовну, аж до непізнання, реорганізацію великої своїм значенням і змістом та дорогої кожному українсько-

му серцю національної установи. І все ж, з жалем приходиться ствердити, що за всі повних 15 років, тієї консолідації досягнути не пощастило. Ліве крило партнери УНРади вже на самому початку відмовилось у ній співпрацювати з іншими, найправіше — покинуло УНРаду після року перебування в ній, а вийшовши — розпочало неперебірливу акцію очорнювання і поборювання її на вічах і в пресі; сама ж УНРада не виходить із стадії перманентних криз. Це, мабуть, бралося — не могло ж не братися! — під увагу коли творилося Національну Раду, бож такий твір, як об'єднання партій на паритетних основах для спільнотої політичної акції, мусів мати у своєму лоні тертя з приводу відмінності поглядів на правильність і доцільність того чи іншого політичного посунення. Гадалося однак, що в справі найважнішій, що стосується основних, непорушних постулатів здобуття незалежності України, — завжди знайдеться потрібний компроміс. Що так не є, то це мабуть тому, що дехто із сконсолідованих партнерів хотів би був бачити УНРаду в тому вигляді й ролі, якою була Укр. Національна Рада у Львові, створена в середині жовтня 1918 р.; знову інші хотіли б відігравати в ній ту роль й значення, які вони відігравали в Українській Центральній Раді в Києві в 1917-18 рр., а ще інші — щоб це був твір, що, під назвою Українська Національна Рада, недовго проіснував у Києві, а потім — також недовго — у Львові в часі останньої світової війни, прикриваючи всенациональним щитом партійний провід певного політичного угруповання.

УНРада за 15 років свого існування відбула п'ять своїх звичайних сесій, при чому організаційні труднощі, зв'язані з їх відбуттям, що-далі ступнюються. На сьогодні стан унутрі цього нашого національного представництва характеризується змістом останнього (ч. 4/178) „Бюлєтеню Укр. Інформ. Бюро” за 1 червня 1963 р. В ньому, між ін., читаємо, що міжфракційна нарада, скликана на 22 травня ц. р., на якій основною точкою порядку дня мала бути заява про „замирення між політичними фракціями УНРади”, — не відбулася, тому, що на нараду „не з'явилися представники фракцій УНДО, УСП і СЗСУ-СП, не попередивши про це організаторів наради і не повідомивши про мотиви своєї неприявності або про своє відношення до запроектованої заяви”.

Не дивлячись, все ж на цю всю недосконалість реорганізованого ДЦ УНР (а що є на світі досконалого?), — сама основа: Уряд УНР, хоч цей Уряд виступає під невластивою для себе і мало кому імпонуючою назвою — Виконний Орган УНРади, — залишається незмінною.

І так реорганізований Державний Центр УНР являється легітимною спадщиною Симона Петлюри, правним продовжувачем Державного Центру, що його Він очолював і залишив нам разом з традицією визвольної боротьби, щоб правно „досягнити недокінчене”.

А всі не декларативні, але дійсні прихильники ДЦ УНР повинні, як і раніше, всіма засобами допомагати тим нашим людям, яким доля судила провадити наш державний корабель серед цих страшних хвиль байдужості світу до наших справедливих домагань — здобуття незалежності і волі нашему Народові.

Мусимо бути тими, про яких сказав, говорючи про еміграцію і її завдання, Симон Петлюра: «Все, що є морально здоровим, працездатним і національно чесним з-поміж нашої еміграції, — все мусить провадити дальшу невтомну боротьбу за наші національно-державні ідеали, за виборення незалежності державної нашого народу.»

А найкращим прапором для успішного провадження такої боротьби, є екзильний Уряд Української Народної Республіки.

ПРОФЕСОР БОРИС ІВАНИЦЬКИЙ ПЕРШИЙ ГОЛОВА УНРАДИ

4-го квітня ц. р. минуло 10 років як помер, проживши 75 років, професор Борис Іваницький, перший Голова Української Національної Ради.

Народився 1878 р., і вже 22-літнім юнаком бере участь в українському політичному житті, спершу як член нелегальної, в тому році повсталої на Празобережжу Української Соціалістичної Партиї, яка незабаром, втративши свою назву, об'єдналася з другою подібною організацією молодих українських ентузіастів, славнозвісною РУП.

Дочекавшися мрії своїх юнацьких років

— ідеї незалежності України, проф. Іваницький залишається вірним втіленню цієї ідеї — Українській Народній Республіці, ціле своє життя.

На службі в молодій Українській Державі стає на той пост, який найбільше відповідав його фаховій підготовці. Як вчений лісовод — стає організатором і Директором Департаменту Лісництва УНРеспубліки, а пізніше — віцепреміністром Земельних Справ і на цьому становищі, разом з Урядом УНР, виїхав на еміграцію, покинувши рідні землі й ліси восени 1920 року.

Був одним з організаторів і професорів Української Господарської Академії в Подебрадах, ЧСР, і був ректором цієї нашої високої школи. Був дійсним членом НТШ. На еміграції в Німеччині був основником Українського Національно - Державного Союзу (УНДС) в 1946 р., а в 1948 р. був українським супільством покликаний на найвищий виборний пост і одноголосно обраний на І-ій Сесії УНРади її Головою, залишаючись на цьому становищі до своєї смерті.

Будучи хворим, за кілька місяців до своєї смерті, проф. Б. Іваницький переїхав до США під опіку свого сина і тут, в Дітройті, помер 4 квітня 1953 року і похований на одному з цвинтарів цього великого міста.

**ПРОФЕСОР ІСААК МАЗЕПА
ПЕРШИЙ ГОЛОВА В. О. УНРАДИ**

Минулого року в українській демократичній пресі було відзначено 10-ліття з дня смерті — 18 березня 1952 р. — першого Голови Виконавчого Органу УНРади, професора Ісаака Мазепи. Походив з Чернігівщини, де народився в родині хлібороба 16 серпня 1884 р. Покійний Ісаак Мазепа був з фаху агроном і правник, видний діяч Укр. Соц.-Дем. Робітничої Партиї, земський діяч на Катеринославщині. В 1919 р. був міністром Внутрішніх Справ, потім Головою Ради Міністрів УНР. Будучи на цьому високому пості, брав участь в Зимовому

Поході Армії УНР. Від праці в уряді відійшов весною 1920 року і з того часу жив на еміграції. Був доцентом Укр. Господарської Академії в Чехії і з того часу залишив кілька високошкільних підручників, напр., з ботаніки, або про „Карпатські полонини”. Дуже цінними є його праці такі як „Большевізм і окупація України”, „Підстави нашого відродження” і особливо його 3-томовий твір „Україна в огні й бурі революції”, крім ряду статей і розвідок.

Похований проф. І. Мазепа в Авгсбурзі, Німеччина на Північному цвинтарі.

**ДЕСЯТИЛІТТЯ СМЕРТИ
Д-РА СТЕПАНА БАРАНА**

Цього 1963 року сповнилось також 10 років з дня смерті д-ра Степана Барана, наступника Іс. Мазепи на становищі Голови В. О. УНРади. Покійний був визначним політичним діячем, працюючи більш як повстоліття для української визвольної справи. Помер два місяці пізніше після смерті проф. Б. Іваницького.

В часі першої світової війни був секретарем Головної згодом Загальної Української Ради ЗУНР, пізніше Секретарем Земельних Справ її, а ще пізніше — Радником Міністерства Господарства УНР. З р. 1928 по 1939 — депутат польського сейму від Тернопільщини, як палкій оборонець прав українського населення під Польщею.

Був одним з творців УНРади як член комітету для виготовлення проекту реорганізації ДЦ УНР. Від Українського Національно - Демократичного Об'єднання (УНДО) був членом УНРади і Головою її Правничої Комісії. Від 12 січня 1952 р. і до своєї смерті — Голова Виконного Органу УНРади. Був „Лицарем Соборності”, як голосив напис на вінку, що його поклав на могилу покійного Президент А. Лізицький. Цей вираз найповніше характеризував шляхетну постать д-ра Степана Барана.

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ І ЧИТАЙТЕ

д в о м і с я ч н и к

« Т Р И З У Б »

4-ий рік видання

Орган Української Національно-Державницької Думки

Видає Український Національно-Державний Союз в США (УНДС). Редактує Колегія.

Річна передплата \$ 2.40.

Передплату приймають Відділи УНДС, як рівно ж і редакція журналу, під адресою:

A. Zubenko, 330 E. 15th St., New York 3, N. Y.

Українська демократична молодь 30-их років

(Продовження з попереднього числа)

Добре розумію, що спроможності розросту і розвитку тканин нашої державної організації будуть, поки існує факт московської окупації, значно обмежені.

Тим більше цінити треба й тим інтенсивніше використовувати кожну таку спроможність.

З цієї точки погляду я хотів би піддати під дискусію клівка думок, кілька справ, які цікавлять мене найближче як молодого адента українознавства і як українського юнака, заангажованого до українізації української молоді.

Почин зі справ суто духовних. Большевицькій матеріалістичній доктрині протиставляємо український національний дух, який мусимо невпинно поглиблювати і розпалювати.

І бачимо, що ця „невхопна”, чи пак „мітична” сила національного духа завдає Москві багато клопоту і страху. Знищено „економічну базу” цього духа, без якої він як „надбудова” не може, за теорією Маркса-Леніна, існувати. Але по винищенні „планів” і „куркулів”, національний дух почав виявлятися там, де Йому, за теорією Маркса, зовсім неможливо бути. напр., серед старих і заслужених большевиків українського походження.

Багато клопоту і страху завдають Москві багатство і ріжноманітність **виявів** українського національного духу. А виявляється він, як перехоналися большевики, не тільки в політиці, але і в науці, і в літературі, навіть у самій мові, і в пластичному мистецтві.

Всім цим діянкам культурного життя відповідають тепер на Советській Україні відповідні **поліційні ресорти** під фірмою наукових і літературних установ і організацій: переведено вишкіл кадрів спеціалістів від вищукування і винищенні українського націоналізму в ріжних спеціальніх діяльниках: в словниках і граматиках, в образах і орнаментах, в музеях і архівах і т. д. Штучна і вимучена „казъонна” квазі-творчість у цих діяльниках стойть на другому плані.

Під фірмою наукових, літературно-критичних і мистецтвознавчих праць друкуються висліди поліційних слідств, акти обвинувачення проти українського національного духу. А зв'язування найприродніших виявів цього духа з „петлюрівством” свідчить, що Москва добре знає, де найвищий досі пункт цього духу, Його справжнє вістря.

Колись закон 1876 р. мав перегородити шлях до художньої літератури і науки. Большевики роблять новий експеримент: відгородження української мови від українського національного духу. Духові перегороджені всі шляхи до зовнішнього вияву. А українською мовою плюгається і опльовується Україну, цією мовою пишуть вороги-чужинці, а часом озветься Й „землячок”, вивернений психічно як рукавичка, витиснений як цитрина, демонструє якісь макабрічні, духові корчі, — розписується якій-небудь Тиціна (в „Літературній газеті“)

про те, що Пушкін рідніший для українських селян, ніж всі українські поети.

Так, Москва **не недоцінює** нашого національного духу, мобілізує до боротьби з ним величезні засоби і великий націоналістичний ентузіазм. Ворог наступає на нас тісними лавами, зорганізований і об'єднаний. Кожний Постишев, кожний Нопов, кожний Каганович і кожний Кулік або Хвіля нищать українство не на власну руку, а в імені московського центру, за його директивами і на його славу. Портрети Леніна і Сталіна прикрашають перші сторінки виданих „на знищенні України” збірників і журналів.

Що ж на це наші бойовики духа? Чи всі розуміють, що тільки тінь Петлюри можна протиставити тіні Леніна, тільки літери УНР — літерам УССР і ССР? Чи може думати, що просто вистане бути активними ворогами Москви? Ні, не вистане: буває, що „нарід”, „населення”, „громадянство” вороже зустрічає наступ ворожої армії, але протиставитися армії може тільки армія. Нинішній український дух зорганізований в бойові кадри під державними прапорами червоної Москви. А ми?

Тісніше під прапори, панове!

Не заперечуємо бойового духа наших письменників, але закидаємо їм дурну мужицьку партизанку, замість зорганізованого бою під державним прапором.

Думаю, що ніхто не зрозуміє мене зле: не хочу заміні органічної літературної творчості, індивідуальних зусиль та горінь на автоматизоване писання „з височайшого повеління”, як це роблять, напр., большевики у відношенні до письменників - українців. Але хочу, щоб українські письменники складали овочі своєї творчості у стіп своєї державності, записували їх на її, а не тільки на своє особисте моральне конто. В цьому розумінні український державний центр мусить бути організаційним центром української літератури.

Багато прикрих питань насуває теперішня організація української літератури українському державникові. Чому є стільки українських видавництв, тривійших і ефемеричних, а немає державного видавництва УНР? Чому є приватні українські літературні нагороди, а нема нагороди державної? Чому всі письменники, що стоять на державницькій українській платформі, не виступають як суцільна бойова літературна фаланга?

Українська література має вже ймення шановані й заслужені. Нехай же ці ймення будуть доказом не тільки талановитості українського народу (бо талановитими бувають і цигани, і мурини), але й його державної зрілості. Нехай же українські письменники об'єднаються під державним прапором. Нехай читачі їх творів переносять свою пошану до автора, до його ідеальної та мистецької зрілості, на державний прапор, під яким виступає автор.

Нехай до державної літературної організації ввійдуть ветераня довоєнної літератури, поети, що під такт

їх пісень машерувало українське військо. Тяжко нам читати їх твори, як тяжко було, напр., в добі сентименталізму і романтизму, а пізніше реалізму XIX ст., читати київські драми XVIII ст. Але кохаемо і шануємо наших старших письменників, бо знаємо, що нова українська література зродилася з їх праці й продовжує її. Нехай ввійдуть до організації і ті письменники, яких ми читаємо, які формують нашу психіку і наш літературний смак: Липа і Маланюк, Ольжич і Антонич, Гординський і Косач, Самчук і Крижанівський і багато інших. Напевно приємно було б довідатися нашим землякам на Великій Україні, де українська література фізично розтощена, що поза ССР ця література не тільки живе, але й виступає зорганізовано під прапорами, що в підземній свідомості великоукраїнських мас стали, як ми це знаємо напевно, великою легендою і великою надією.

А в пропагованих виступах на міжнаціональному терені не треба буде виступати „приватно”, казати „я” або „ми” (Іван Іванович з Іваном Петровичем), можна буде виступати в імені літератури України, Української Держави.

Бо захід знає або нації-держави, хоч би й переможені, хоч би окуповані, або екзотичні племена і провінції, правну і слушну **власність** інших, державних націй.

Форма Академії Літератури чи не найліпше надавалася б до зазначення державного характеру організації?

*

Українське пластичне мистецтво вже відігравало чи-

малу роль в українській пропаганді між чужинцями. Державна організація українських мистців розпоряджала б великими пропагандивними можливостями. Займлювати чужинцям літературним твором не так легко: треба його перекласти, а в перекладі часто затрачується найцінніший „запах” твору, тематика може бути занадто чужа для читача іншої національності. Твір пластичного мистецтва є так само зрозумілий в Римі, як і в Токіо. Тому не диво, що, напр., українське малярство, українська графіка відомі в міжнародних колах більше, ніж українська література.

Але й на цьому полі мали б велике значення сухо організаційні заходи. Припустім, українські мистці хотіть брати участь у міжнародній виставці, як репрезентація Української Держави. Організаційний комітет не погоджується. Доводиться протестувати. Протестів українці розсилають багато, і вони часто роблять на чужинців таке враження, яке б зробила на нас заява чужої, незнайомої і нецікавої людини, що їй, мовляв, болить живіт. Зате світ цікавиться всім, що горкається видатних людей, які ввійшли до орбіти його заинтересувань. У своєму часі польський композитор Падеревський використав цей факт на сто відсотків в інтересах польської політичної акції.

Якби в протестаційній акції в приводу вистави взяли участь знані й цінні мистці, скажім, Грищенко, Холодний, Бутович, якби взяв у ній участь світової слави реформатор пластично-мистецького стилю — Архітенко то це вже було б що інше...

(Далі буде)

В с я ч и н а

ЛЕКЦІЯ З МІЖНАРОДНОГО ПРАВА (3 нагоди Тижня поневолених народів)

Як відомо, в пляні ліквідації колоніалізму, ООН утворили в Африці ряд незалежних держав, які зразу ж стали членами цієї організації. Одною з таких республік є Республіка Габон, на самому західному узбережжі середутої Африки, на самому екваторі. Країна є покрита тропікальними лісами та має багаті поклади залізної руди тощо, тому нею зацікавлені західні йsovets'kі капітали. На розвиток копалень міжнародній банк ООН видав велику позичку.

Габон має населення 420 тисяч душ, що уявляють із себе коло 40 ріжномовних груп, проте стала, з ласки ООН, влітку 1960 р., суверенною республікою і повноправним членом ООН. Це тоді, коли в той час і пізніше Катанга у тій же середутої Африці змагається за свою незалежність, навіть збройно боронячи цього свого права перед тими ж ООН. Драматичний перебіг цієї боротьби в загальному відомий, відомий і її кінець: весною ц. р., голова Катанської Інформаційної Служби в США повідомив, що він, з наказу президента Мойсе Чомбе, зачиняє

свое бюро. Останньою акцією голови цього бюро було експозе, зфальшоване в ООН, що політичні лідери південної Катанги дякували Адулі за освобождення від „диктаторства Чомбе” (“National Review”, 23. 4. 1963).

На сьогодні парламент Конга прийняв законопроект про поділ Катанги, де є президентом Мойсе Чомбе, на дві частини. Із західного району Катанги створено провінцію Луалабу, чим Катанга втрачає біля половини своєї земної площи і населення, та головну частину своїх мінеральних багатств („Укр. Голос”, Вінніпег, Канада).

В одному чеському еміграційному часописі спеціально широко коментується акцію ООН і США в Катанзі. М. ін. говориться про „моральну сторінку” тієї акції: „Не дивлячись на те, що сьогодні в Конгу переводиться відворотний принцип тому, яким удоводнювано відмову в допомозі кубинським демократам (т. є щоб світ не міг сказати, що США в імперіалістичних інтересах засягають до внутрішніх справ інших народів), є цілком правдоподібно, що підтримка Катанги престижеві Америки аж ніяк би не пошкодила. І африканським соціал-шовіністам

матеріальна допомога США є важливішою від самостійності якоїсь там Катанги, а члени НАТО (зокрема Англія, Франція, Бельгія і Португалія) зносять з усе зростаючою відразою й нехітто дійсність, що є президентом Кеннеді змушені провадити політику, що є так очевидно супротивна із справжніми інтересами Заходу, і так само, розуміється, Катанги, що на ней мало хто має огляд”.

„Проте, і в американському конгресі, — і то в обох політичних партіях, — зростає число голосів тих, які усвідомлюють собі, що навіть коли б побоювання през. Кеннеді мали підставу, то в Катангській проблемі йдеться про зasadниче питання морального порядку: Чи слід свободу малих націй офірувати й топити в крові лише тому, що в цьому є інтерес пропагандивної стратегії якоїсь великороджави?” А далі автор статті додає:

„Президент Ф. Д. Рузвельт допустився трагічної помилки, коли, щоб задобрити свого совєтського союзника, дав комунізмові вільну руку у східній Європі. Проте, ані Рузвельт напевно активно не підтримав би здушення елементального „сепаратистичного” руху напр. в Латвії, — навіть без уваги на її колишню „історичну єдність” з Росією. Сумною ініціативою в Катанзі президент Кеннеді свого ялтинського попередника в цьому напрямі випередив”.

Хтось, читаючи це, скаже або подумає: „Забагато місця уділяється якісь там Катанзі чи Габону, коли маємо свої власні проблеми”. Але ми згоджуємося цілком з тим, що говориться в іншому місці цитованої статті: „Акція ОН в Катанзі витворює небезпечний прецедент, який би не мав уникнути уваги зокрема тих націй, які змагаються за визволення від чужої надвлади і від використування сильнішим сусідом. Тому що те, що сьогодні діється в Африці, може одного дня відограватися з такою ж подібністю в Україні, Естонії й де інде”.

(“Zpravadař”, № 1, 1963).

ЗАПІЗНЕНІ РЕПЛІКИ

I

В ч. 4 „Українського Комбатанта”, органі СУВ, за 1956 р., умістив був пок. ген. К. Смовський статтю п. н. „Катинь і інші осередки”. У ній, в спискові групи (III) „генералів і старшин, які служили в армії УНР і перебували на еміграції в Польщі”, біля кожного прізвища дав сумний кінець їхнього життя. Лише біля прізвища полк. Ступницького зазначив, що — „знає Штаб УПА, де вони згинули” з 18-річним сином Юрком. Цим був даний виклик „Штабові УПА”, але впродовж цілих 7 років з того „штабу” **ніхто** не обізвався.

Аж ось зовсім несподівано, в 1963-му році,

„полковник Армії УНР і УПА” М. Омелюсік, в „уривкові із спогадів, присвяченім генерал-хорунжому УПА Гончаренкові-Ступницькому”, дав, а редакція на видному місці відмітним шрифтом (курсивом) помістила в „Вісімках Комбатанта” статтю п. н. „Від Армії УНР до УПА”, де сказано, що „... в одному з боїв 30 липня 1944 р. загинули смерть лицарів батько й син — генерал-хорунжий Гончаренко-Ступницький і хорунжий Юрко Ступницький”.

Полк. М. Омелюсік, штабовець бандерівської УПА - Північ, закінчує свій „уривок із спогадів” словами: „Історики хай згадають про них і знайдуть для них почесне місце в українському Пантеоні”.

І все було б в порядку, якби це було подано не після 7 років з дня уміщення статті, а бодай за життя ген. Смовського, що помер 8 березня 1960 р., не дочекавшись відисвіді на свій виклик, у переконанні, що полк. Ступницький з сином Юрком прийняли смерть від відомої своїми „діями” бандерівської СБ, що її шеф Мирон Матвієйко вже давно перебуває у большевиків.

Бо покійний генерал К. Смовський мав таож у посіданні „уривки із спогадів” члена тієї ж самої УПА, в якій був полк. М. Омелюсік. Передав їх, оскільки нам відомо, одній з наших наукових установ. і може бути колись клопіт отим „історикам”, коли натраплять на той документ, бо розгубляться — котра версія є правдива: чи полк. УНР Ступницький з сином загинули в бою з большевиками, чи прийняли смерть „з братньої” руки?

II

Проф. Панас Феденко має клопіт. Фундація для дослідів життя й діяльності полк. Євгена Коновалця і члени ОУН з-під його стягу на-кинулись на нього, проф. Феденка, що він у своєму творі „Український рух у ХХ столітті”, покликуючись на книгу німецького нациста Франца Обермаєра, подав, що в 1929 році на запрошення президента Радянської України Петровського, полк. Коновалець відвідав Київ. Отже, націоналісти обурені, але чому на проф. Феденка, а не на Обермаєра, а головне: чому реакція на цю, як вони кажуть, провокацію, вибухла щойно тепер, а не 20 років тому, коли з'явилась книга Обермаєра? Чому теперішні оборонці Коновалця не спростували цієї „брехні” в 1943 році, коли Обермаєр цю книгу видав і чому тоді, як і тепер залишають його в спокою, а Феденка тягнуть до відповідальності? Входить так, ніби Прозід і взагалі ніхто з націоналістів аж до цього часу того твору Обермаєра не читав, але — хто б цьому повірив?

Націоналісти кажуть, що П. Феденко „підсунув” цю вигадку Обермаєрові, бо останній у передмові дякує йому за співпрацю. Так, Обермаєр дякує за співпрацю й перегляд „Панові Професорові Панасові Феденкові з Праги”, але також за це саме дякує „Пані Др. Олені Кушнір з Відня”. Якщо соціаліст Феденко зумів переконати Обермаєра у згаданій „брехні”, то чому пані д-р Олена Кушнір, сама націоналістка, тієї клевети не спростувала? Напевно вона в справах ОУН знала більше, ніж Феденко. Може навіть була й на тому „історичному” Конгресі Українських Націоналістів, що в тому ж Відні, де вона проживала, відбувався наприкінці січня 1929 року, тобто того самого року, коли нібито Коновалець „їздив до Києва”.

Ще одне: Після появи книги Обермаєра, була рецензія на неї в „Краківських Вієтках”, але не було в ній **ніякої** згадки про той факт, завдяки якому, по двадцяти роках, проф. Панас Феденко має клопіт.

Д В І К А З К И

(Передрук з газ. „Свобода”, чч. 13 і 14, 1963 р.)

Казка перша

„Визвольний шлях українського народу... виразно освітлений дороговказами Сквороди, Шевченка, Франка, Лесі Українки і Дмитра Донцова”. (Редакція „Свободи” лише „забула” додати примітку: „Куди кінь з копитом — туди й рак з клешнею...” — В. Д.).

Підписали цю казку: Ліга Визволення України (?), ООЧСУ, СУМ („вожда” не названо — В. Д.), Товариство колишніх Вояків УПА, Союз Українських Політичних В'язнів, Товариство Української Студіючої Молоді ім. М. Міхновського, Українська Делегація в ЦК АБН.

Казка друга

„Цього року українське Шикаго відзначило 25-ліття трагічної смерти славної і вічної пам'яті Євгена Коновальця велично й достойно, та тим ще раз підтвердило невмиручість ідеї боротьби українського народу за свою волю і силу, що її **виразником і двигуном у нашому столітті** (підкреслення наше — В. Д.) був загинулий на бруку Роттердаму з руками ворога наш Великий Полковник”.

Подав ред. В. Дубинка

З ХРОНІКИ УНДС

Посередині пані Катерина і п. Петро Корбань. Ліворуч від нього пані Е. ПаSTERNAK і п. Іван Блоус, голова Відділу УНДС в Ніагара Фалс

25-го травня 1963 р. українська громада м. Ніагара Фалс, Канада, відзначила 60-ті роковини уродин і 40-ві роковини супружного життя П-ва Петра і Катерини **Корбань**. Ювіляти походять з Єлісаветградського району Степової України. В часі колективізації України родина Корбанів була заслана до далекого Архангельська, на північ далеку „необ'ятної родини”, де Корбані втратили четверо дітей. Але в 1933 р. їм пощастило втекти із заслання. Жили якийсь час на Кавказі, потім у Донбасі, де довелось працювати п. Корбаню бухгалтером. Але не-

довго, бо вже в 1933 р. п. Корбань був знову арештований і другий раз засланий до того ж Архангельська. Звідти втік знову в 1936 р. і оселився в Маріуполі, де й жив до вибуху останньої війни і до кінця 1943 року.

Після перебування в Німеччині, переїхав з дружиною до Канади в 1948 році, і тут, від самого початку організації УНДС на терені Канади, п-во Корбані є активними членами цієї організації, глибоко розуміючи потребу політичної організації серед нашого громадянства.

На прийнятті з нагоди цього подвійного

родинного і громадського ювілею, на заклик п. І. Білоуса, присутні гості склали \$ 65.00 на „Тризуб” і \$ 25.00 на іншу українську пресу.

До численних привітів, що їх одержали Ювіяти, долучає і свої найкращі побажання ГУ УНДС в США і Редакція «Тризуба».

*

ЗВИЧАЙНІ РІЧНІ ЗБОРИ ВІДДІЛУ УНДС В РОЧЕСТЕРІ, Н. Й. відбулися 10 березня 1963 року. З протоколу Зборів видно, що Управа Відділу і його членство вцілому брали активну участь в громадсько-політичному житті на терені м. Рочестеру, напр. в організації зустрічі і прийнятті Голови УНРади інж. О. Бойдуника, у приєднанні передплатників „Тризуба” і „Нашої Батьківщини”, в зібранні Національного

Податку 22 січня тощо. Як організація, Відділ вплатив свій внесок на УНРаду, УККА і вніс пожертву на фонд будови пам'ятника Т. Шевченкові у Вашингтоні.

Після заслухання звітів голови, скарбника і Контр. Комісії, та обміну думками, Збори поновно обрали нову Управу в поперецьому її складі: пп. Микола Білок — голова, Олексій Скібіцький — секретар і Петро Стеценко — скарбник.

До Контрольної комісії обрано п. Василя Пилищенка, якому, як голові, Збори даручили на час переведення контролі, добрati собі членів Комісії по своєму вибору.

Бажаємо Управі Відділу і далі продовжувати свою роботу з таким же успіхом, як це було досі!

Трохи перекладів з чужих мов

З англійської:

Степан ГРЕМ

ІВАН ГРОЗНИЙ (Розділ XXVI — УПАДОК ФАВОРИТИВ)

(Продовження з попереднього числа)

Юродиві святі люди, Никола Псковський, Василій Московський, і певно багато інших бурмотили проти Івана: „Де людські голоси замовкають — там говорить каміння, проти Тебе — Івашка. Маеш тут кавалок сирого м'яса — їж його. Та це не для Тебе — бож Ти живиши людським м'сом і кров'ю. Божий гнів Тебе пеплідує. За кожну муку, що Ти робиш тут на невинних людях, — десять разів стільки будуть Тебе мучити в пеклі. І як пророчий знак я заповідаю Тобі, що як тільки Ти торкнешся дзвонів Святої Тройці — Твій кінь впаде мертвим. Грім небесний післаний за Тобою і він Тебе знайде”.

Кажуть, що Іван був переляканий виснаженим святым з Пскова, і що, підійшовши до нього по благословення — він утік, як лиш його побачив. Він відважився наложить свою руку на архієпископа і наказав своєму слузі ззмордувати митрополита, але він не відважився покарати юродивого во Христі, що палав проти нього гнівом Божим. Доказів про те, що Іван був дійсно настрашений анатемою, якою йому грозив Никола Псковський, немає. Певним є, що його кінь упав, як тільки його люди доторкнулися катедральних дзвонів. Але він наповнив багато возів скарбами церков і монастирів. Іван кинувся на святотатство і грабунок Бога, і не був переляканий. Він не випустив архієпископа Пімена, але вислав його закутим в Александровську Слободу разом з багатьма іншими видатними громадянами і духовенством Новгорода, щоб мати ширше поле для тортур і смерті для своєї приємності. І хоч Псков в дійсності був помилуваний, проте оприччина не була зу-

пинена, вона нишпорила по всій країні, мordуючи поміщиків, їх слугів та грабуючи маєтки.

Наразі Іван Грозний був пересиченим. Він повернув до Александровської Слободи і розпочав посмертне доходження вини Новгороду. Треба думати, що він хотів переконати себе, во змова таки дійсно мала місце. Найменше він думав про підданіх. Він був переконаним, що Пімен не міг плянувати передачі Новгороду Зигмунтові Августові без потурання кимсь з Москви. Він вірив, що його покійний кузин Володимир був причетний до змови. Але було вже запізно витягати Володимира з гробу і віддавати його на тортури. Тому Іван жавав дальши: доходжень з живих. Новгородські в'язні знову були віддані допитам. Вони мусіли сказати все, що вони знали, і тоді, під тортурами, вони мусіли знайти обвинувачення на інших. Певно, що вони були керовані інквізиторами, кого вони мають обвинувачувати.

Не треба забувати, що царський гнів зростав роками. Відкриття змови було верхом цього гніву. В літі 1566 року, коли Філіп був у дорозі зі Смоленського монастира в Москву, його зустріла депутація новгородців, що просила його інтервеніювати перед царем, щоб змінити царський гнів на милість. Отже була дійсна історія зі страхом перед царським гнівом, що тепер могла бути витягнена наверх в казематах тортур. І на питання: „Чому ви боялися”, можна було дати багато інкримінуючих відповідей. „Від кого ви мали відомості, що цар вам не доволений?” — Новгородці мали земляків і приятелів при дворі. Один по одному вони були арештовані й тортуровані, щоб поширити засяг інформації. П'ять місяців цар і його поплечники тортурували і збиралі „докази”.

Доходження взяло несподіваний оборот. Інквізитори виявили виразну охоту інкримінувати царських фа-

воритів. Певний Федор Ловчіков посвідчив, що князь Вяземський перестерігав певних новгородців про царський гнів. Це було досить для того, щоб нап'ятнувати найбільш довіреного царського фаворита зрадником. Іван вирішив знищити його і, характерним собі способом, післав по нього й мав з ним довгу довірочну розмову про державні справи, не натякаючи про свої інтенції і підоозри. Але коли князь повернув додому, то знайшов, що більша частина його домочадців була вимордувана в його відсутності. Вяземський здивував плечима. Він був жорстоким і безсердечним князем, помагав Іванові й спонукував його в усіх м'ясорубках. Морд своїх найближчих слуг він міг знести так само байдужо. Його холоднокровність під час нагінки — він так думав — буде доказом його непохитної лояльності до свого пана. Але він помилився: увечорі він був арештований і призначений на жорстокий кінець.

Подібний кінець чекав Алексея Басманова і його сина Федора — п'яних кумпанів царя, хуліганів і грубіянів. Певна кількість найбільш кровожадних опричників несподівано стали жертвами жорстокої похоті, що вони їй сприяли. Цар збирал і заховував свої жертви до „великого фіналу” своєї помсти на новгородцях. Але піроч зі здеградованими фаворитами було багато невинних людей, от як Іван Вісковатий, член боярської родини, а також Семен Яковлев, Нікіта Фініков, дяки Васілієв і Степанов.

Є дивним, що в той самий час жахливий Іван очікував ціле літо 1570 року відповіді від королеви Єлизавети, чи вона скоче вийти за нього заміж, чи ні. Він був невдоволеним вдівцем, але не брав нової дружини, щоб заповнити час. Амбасадор Савін турбувався, щоб Антон Лженкінсон був післанчий назад у Московію, і щоб відповідь королеви „була написана в руській мові, тому що його пізн не розуміє іншої мови”.

Королева вдійсності відповіла 18 травня, але в її листі не було мови про женячку. Ні, її величність в дійсності сажурчилася здогадною змовою проти Івана і можливістю небезпеки, що він втатить престол. В цьому випадку королева запевнила йому свободний в'їзд: виїзд з Англії, і що вона призначить йому місце, де він зможе перебувати так довго, як скоче на свій власний кошт (підкреслення оригіналу).

Іван був невдоволений. Він відібрав привілеї, які він був дав „Раша Компані”, конфіскував маєтки купців, та арештував декого з них. Він довідався скоро, що деякі з англійських купців контактувалися зі змовниками. Було дуже важко знайти когось у Московії цілковито вільного від закиду зради. Хто був царським фаворитом нині — ставав злочинцем вчвтра.

(Кінець буде)

З московської:

„21-го червня ген. Денікін відвідав Катеринослав. Йому були уряджені урочиста зустріч і обід в російському клубі. Представники українофілів - самостійників піднесли хліб-сіль на рушникові, вигаптованому простонародніми вишивками з написом в українській „мові”: „Нетой козак, що поборов, а той, що викрутися”. Головно-

командуючий прийняв цей подарунок, але за столом, виголошуучи тост, сказав, звертаючись до українців:

— Ваша ставка на Петлюру бита.

Після цього додав, що Петлюра буде повіщений, як зрадник, коли попадеться в руки Добрармії.

Ці слова були ваговиті наслідками і дали грунт для агітації самостійників не тільки в Україні, але й на Кубані” (Ген.-лейт. А. Г. Шкуро: «Записки белого партизана». Буенос-Айрес, 1961, стор. 216).

Підкresлене подано в оригіналі українською мовою. Редакція.

З чеської:

«ВЕРТИХВОСТИ». — Також в екзилі знайшлися і також тут зійшлися в одному таборі. Час-від-часу піднімуть руку з насліненім пальцем і відгадують, який політичний вітер повіває. Після того є вони захоплені: один раз за приватну ініціативу, вдруге — за націоналізацію; колись за Советський Союз, то знову проти нього; за Рим, то проти Риму; вчора за соціалізм, завтра за націоналізм, після завтра проти большевизму, а в неділю за коекзистенцію; свого часу за Сталіна, сьогодні за відсталінізацію. ТАК АБО ТАК. Недавно ще було, як один з них звертався за справедливістю і спокоєм для Готтвальдових костей. Завтра вже до того признаватися не буде, тому що Готтвальд належить до епохи так званої культу особи. Треба скопити вітер, треба простувати по лінії, що її вказують міродайні чинники. Тому й погляд на „злагоднення комунізму” прийняли за свій. Адже прецінь їх ясний зір вже раніше передбачав, що комунізм пощастиє здемократизувати, — вмовляють у себе і чуються задоволеними з континуїтету. Намагаються з усіх сил, щоб, — як кажуть, — допомогти „народні опозиції” в ЧССР здобути по крихтах цілій окраєць хліба свободи. Є то Сизифове зусилля, але вони вірють, що то є їхня заслуга, якщо коли нашим людям десь зробиться полегша увільненням режимової шруби, і цілком поважно твердять, що так сталося „лід впливом і тиском Радіовисильні Вільна Европа — РФЕ.”

Цілком були збиті з толку, коли Хрущов відцурався Сталіна і є підкуплені „історичними” з'їздами чехословацьких письменників, вбачаючи знамено надійної розвоєвої революції майже в кожній заяві декого з критичніших делегатів і на недавньому з'їзді словацьких журналістів. Роблять з того заключення про недалекий упадок режиму Новотного і сталінської кліки, на яку валається все зло, якого, мовляв, не було б, якщо б там засіла інша гарнітура большевиків.

Найвіністю наших вертихвостів іноді є така абсурдна, що годилася би побавити і найбільше засмученого меланхоліка. — Згадуємо навпопад висновок, що об'явився в цьогорічнім лютневім проголошенні чільної чесько-американської організації з нагоди 15-ліття комуністичного перевороту: „Якщо будемо вперто вказувати на хиби, що їх допускається комунізм на нашій батьківщині, він буде змушений цих хиб позбутися у своїм власнім інтересі!” — Іншими словами: поможіть, люди добре, поїдешти той комунізм, щоб можна було в ньому жити!..

— Є це комічне і водночас пригноблююче видовище.

Ці десперати вже зрезигнували, вже добровільно приняли за несмінну дійсність статус кво (стан, за знищення якого кривавилися люди у Східн. Берліні, в Пільні, Польщі, Будапешті) і живляться крихітками надії у скróченого звіря, якому роки збільшуються і до якого, мовляв, можна зйти до клітки в ласкавим словом і вірою в приязнє договорення.

І знаний чеський журналіст, що Його знамените перо, пожалься Боже, аж надто часто формулює менше звинні думки (як до того зобов'язує Його екзистенція в Радіо Фрі Юроп), вмовляє в себе, що він бачить „глибокий процес, який пробігає європейським комуністичним світом”, та який, ніби то, торкнувся також і ЧСР. Цим глибоким процесом, як читач легко відгадає, є — відсталінізація. Тим чудодійним гаслом розбещений кремлівський дядюшка зумів зробити в голові метелици не одному світовій слави державному мужеві, тому немає нічого дивного, коли легковірні люди надають йому більшого значення, як він заслуговує.

Наші еміграційні вертихвости уп'ялися цього подивіального процесу з пристрастю й захопленням мало чи не більшим, ніж партійні пліткарі і вітролови у самій чехословацькій комуністичній партії. Десталінізація в їхній зідеалізованій інтерпретації означає не лише „многозначну” регабілітацію процесу Сланський - Клементіс, але майже вже заграву „нової свободи”, воскресення Національного фронту і радісне нав’язання чинності там, де вона була перервана в 1948 році.

Вертихвостам, певно, ТАКА свобода вистачала б, — народові однак, як і переважаючій більшості чс. еміграції — ніколи. Діялектичний рух історії (якщо хочете так називати) не зупиниться на півдорозі. Є нам байдуже, чи дихає Лако Новомеський тяжче, як дихав Новотний, чи як йому дихалося за республіки перед війною, або чи є інший комуніст розчарований советським кроєм вільної творчості. Ні, не бачимо жадного „символу” боротьби народу в заклику про регабілітацію Його Сланських і Його Клементісів, вовчих жертв голодної вовчої тічки. Лишаємо їх жертися між собою. Лишаємо їх битися поміж собою. Їхні проблеми — не є нашими проблемами. Прийде день, коли ця розсварена отара буде зметена хвилею сильнішою, ніж якась там партійна опозиція. Але аж тоді, коли буде воля вільного світу здібна до рішення помогти людям погребти ту погубну систему так, як собі Нікіта бажає погребти вільний світ”.

(Передова з чеськ. м-ка “Zpravada” № 6, 1963)

*

ВИПРАВЛЕННЯ ПОМИЛОК

У статті-рецензії Ів. Піддубного на „Інтегральну революцію” Ореста Зибчинського, уміщений в попередньому числі „Тризуба”, через недогляд коректора, сталися прикіп помилки, за які Автора рецензії щиро перепрошуюємо, а Шан. Читачів просимо ласкаво цей недогляд виправити. А саме:

I. На стор 13, шпальта 1-ша, рядок 13-ий згори, замість „можливе” треба читати **неможливе**. II. На тій же стор. і шпальті, рядок 20-ий

згори, замість „інтернаціоналістам”, треба читати **інтервенціоністам**.

У закінченні статті „Моя дискусія з Майстренком” („Тризуб” ч. 21 за біж. рік), з тих же причин недогляду, переміщено рядки. І так: треба, прочитавши від початку ще й два рядки у середньому стовпці, пропустити дальші два рядки і від 5-го рядка читати далі до 6-го рядка включно на 3-ій шпальті. Далі прочитати пропущені у 2-ій шпальті два рядки, після чого вже до кінця на шпальті 3-ї.

РЕД.

*

НАДІСЛАНЕ

ПОЛІКАРП КИБКАЛО: „ТЕРНИСТИМ ШЛЯХОМ”. Спогади, стор. 168. Накладом автора видано в Аргентині: Буенос Айрес — Рочестер 1961. Обкладинка мал. Бориса Крюкова. Ціна не подана.

„ВІСТІ КОМБАТАНТА” чч. 3-4 за 1962; 1, 2 за 1963 р. Нью-Йорк.

„ВІСТІ” орган війсь.-політич. думки. Кра. Упр. кол. вояків 1 УД УНА. № 108, грудень, 1962 р.

„БЮЛЕТЕНЬ СБУВ Канада” чч. 11-13 за 1962. Торонто.

„НОВЕ СЕЛО”. Орган Укр. Сел. Партиї в екзилі. № 3, грудень 1962.

„МОЛОДА УКРАЇНА”. Орган ГУ ОДУМ-у. Чч. 95-96 за 1962; 100-103 за 1963 рр. Нью-Йорк — Торонто.

“Polish Affairs” №№ 9, 10-12 за 1962 і 1-2, 3-4 за 1963.

ПОЖЕРТВИ

Пресовий фонд: УНДС - Канада \$ 135.50 (в тому пожертві: п. Петро Корбань 25.00, інж. Ів. Янішевський 20.00, Яків Тесля 20.00, інж. Є. Пастернак 15.00, Ів. Білоус 10.00, сотн. П. Федоренко 2.60, п-во Смирнів 2.00, О. Кіт, Г. Гладинюк, о. Ю. Фаренців, І. Гладинюк, Д. Когут, П. Самець, А. Ситник, п-ні Карлицька, п. Шибзуха, С. Никифорчук, Г. Білоус, А. Білоус, І. Кертиця, Д. Губка, Б. Басараб, Д. Алізарчук, С. Кvas, п. Крис, П. Петрашук, П. Каменський, І. Клим, п. Зубка, п. Сало і п. Сокіл — по 1.00; по 0.50 дол. пп. Користовський, С. Гірак, І. Овен). НЬЮ-ЙОРК: полк. М. Рибачук 6.00, С. Нечипорук 1.60, сотн. А. Дорошенко 1.00, А. і Е. Зубенко 8.00. ФІЛЯДЕЛЬФІЯ: п-ні Марія Вовк 2.00. БАУНД БРУК: сотн. А. Зарицький 2.60. КЛІФТОН: сотн. Іл. Криловецький 1.60. ТРЕНТОН: інж. Б. Качуровський 0.60. ЧІКАГО: В. Ростун 3.00, ред. М. Самчишин 3.00. РОЧЕСТЕР: Пол. Кибкало 2.60. МІННЕАПОЛІС: інж. В. Чекірда 5.00. **Разом \$ 172.50.**

Всім жертвам складаємо ширу подяку!